

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

OBRAVNAVA CANKARJA V ZADNJEM TRILETJU OSNOVNE ŠOLE

DIPLOMSKO DELO

Mentor: red. prof. dr. Boža Krakar Vogel

Anja Zevnik

Ljubljana, 2010

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

Ime in PRIIMEK: **Anja ZEVNIK**

Naslov diplomskega dela: **Obravnava Cankarja v zadnjem triletju osnovne šole**

Kraj: **Ljubljana**

Leto: **2010**

Št. strani: **90**

Št. grafikonov: **12**

Št. preglednic: **40**

Število prilog: **2**

Št. strani prilog: **4**

Mentorica: **red. prof. dr. Boža Krakar Vogel**

Ključne besede: **Ivan Cankar, pouk književnosti v osnovni šoli**

Izvleček:

Cankarjevo mesto v slovenskem šolstvu je še vedno zanimivo vprašanje. Na eni strani obstajajo zagovorniki, ki menijo, da Cankar v osnovni šoli mora obstati, na drugi strani pa so nasprotniki, ki trdijo, da je obravnavanje Cankarja v osnovni šoli prezahtevno in nepotrebno. In kaj menijo o tem učenci? V diplomskem delu smo se ukvarjali z obravnavanjem Ivana Cankarja v zadnjem triletju osnovne šole. S pomočjo učnih načrtov in beril smo preverili, katera dela Ivana Cankarja se v osnovni šoli obravnavajo danes in katera so se obravnavala včasih. Z anketnimi vprašanji pa smo ugotavljali bralno sposobnost učencev, znanje o Ivanu Cankarju in odnos učencev do pisatelja.

V osnovni šoli učenci spoznavajo Ivana Cankarja samo v devetem razredu. Odlomek iz črtice Bobi je edino delo Ivana Cankarja, ki ga učitelji morajo obravnavati obvezno. Učenci z reševanjem anketnih pol niso imeli večjih težav. Največ težav so imeli pri povzemanju Cankarjeve povedi. Učenci se nad obravnavanjem Cankarja ne pritožujejo, želijo si le bolj veselih in optimističnih besedil. Sicer pa se pomena Cankarja zavedajo in menijo, da je prav, da ga berejo tudi v šoli. Vse to pomeni, da je Cankar lahko aktualen tudi pri književnem pouku, kjer pa mora pozornost veljati učinkoviti didaktizaciji, od izbire besedil do pristopa k obravnavi. Z izbiro primernih metod poučevanja, s pomočjo različnih učnih sredstev in z izbiro primernih besedil lahko učenci tudi sami pridejo do zaključka, da je Ivan Cankar aktualen tudi danes.

KEYWORDS DOCUMENTATION

First and last name: **Anja ZEVNIK**

Title: **Ivan Cankar in the last triennium of primary school**

Place: **Ljubljana**

Year: **2010**

Pages: **90**

Chart diagram: **12**

Tables: **40**

No. of annexes: **2**

Pages: **4**

Advisor: **red. prof. dr. Boža Krakar Vogel**

Keywords: Ivan Cankar, literary class in primary school

Abstract:

A place of Ivan Cankar in Slovenian educational system is an interesting topic to discuss. There are professionals on one side who think that Cankar must be included at primary school education, but on the other side there are opponents who think that learning about Cankar and reading his literature is too demanding and unnecessary at the elementary school. And what do pupils think about this statement? In my diploma we were analysing how much Ivan Cankar's literature is present in the last triennium of primary school. With the help of syllabus and textbooks we had checked which of his work is included in the school system today and which of his work was included in the school system in the past. We are trying to determine reading ability of pupils, their knowledge about Ivan Cankar and attitude of pupils towards the writer with two questionnaires. Pupils are learning about Ivan Cankar at primary school only in ninth grade. An excerpt from a short story Bobi is the only text of Ivan Cankar in curriculum. Pupils didn't have larger problems with solving our questionnaires. The biggest problem for them was summarising Cankar's sentence. Pupils didn't complain that they have to learn about Bobi, but they would rather read his more optimistic texts. Overall pupils realise the meaning of Ivan Cankar in our literature and they think that it is good to read his work so early. All this mean that Cankar can be topical subject also in literary class. With the appropriate teaching methods choice, with the help of teaching realia and with the choice of appropriate texts pupils can conclude that Cankar is an asset in our literature today.

KAZALO VSEBINE

1	UVODNA OPREDELITEV PROBLEMA	10
2	IVAN CANKAR V LITERARNI VEDI	11
3	IVAN CANKAR V SODOBNI DIDAKTIČNI PRAKSI	14
3.1	SNOVNO-DIDAKTIČNA PODLAGA.....	14
3.1.1	Učni načrt.....	14
3.1.2	Berila.....	17
3.2	IVAN CANKAR – ŽIVLJENJE IN DELO (PODATKI, KI JIH NAJDEMO V ŠOLSKIH UČBENIKIH).....	19
3.3	IVAN CANKAR.DOC – SODOBNI PRIROČNIK.....	27
4	RECEPCIJA CANKARJA PRI UČENCIH (EMPIRIČNA RAZISKAVA V 9-LETKI)	29
4.1	CILJI RAZISKAVE.....	29
4.2	METODA.....	29
4.2.1	Vzorec.....	30
4.2.2	Zbiranje podatkov.....	30
4.2.3	Obdelava podatkov.....	31
4.3	REZULTATI EMPIRIČNE RAZISKAVE.....	31
4.3.1	Pola 1.....	31
4.3.1.1	<i>Prepoznavanje besedila in njegovega avtorja</i>	31
4.3.1.2	<i>Literarno branje – doživljanje in vrednotenje lastnosti književnih oseb</i> ...32	
4.3.1.3	<i>Literarno branje – razumevanje vsebine (ideje) v zapletenem nevsakdanjem jeziku</i>	41
4.3.1.4	<i>Književno znanje (literarna teorija) – poznavanje zgradbe literarnega besedila</i>	43
4.3.1.5	<i>Literarna teorija – opredelitev literarne vrste</i>	50
4.3.2	Pola 2.....	51
4.3.2.1	<i>Književno znanje – poznavanje Cankarjevih sodobnikov</i>	51
4.3.2.2	<i>Književno znanje – poznavanje Cankarjevih del</i>	52
4.3.2.3	<i>Književno znanje – podatki iz Cankarjevega življenja</i>	53
4.3.2.4	<i>Pozitiven odnos do književnosti</i>	60
4.3.2.5	<i>Pozitiven odnos do književnosti</i>	61

4.3.2.6	<i>Razgledanost po literaturi (književna kultura)</i>	64
4.3.2.7	<i>Odnos do Cankarja</i>	66
4.3.2.8	<i>Odnos do Cankarja</i>	67
4.3.2.9	<i>Vpliv pouka književnost na književno kulturo</i>	69
4.3.2.10	<i>Vpliv pouka književnost na književno kulturo</i>	70
5	UGOTOVITVE IN DIDAKTIČNE SUGESTIJE	73
5.1	UGOTOVITVE	73
5.2	DIDAKTIČNE SUGESTIJE	75
6	SKLEP	82
7	VIRI IN LITERATURA	83
8	PRILOGE	86

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Zastopanost Ivana Cankarja v učnem načrtu iz leta 1984.....	16
Preglednica 2: Podatki o Ivanu Cankarju v posameznih berilih.....	25
Preglednica 3: Število izpolnjenih anket po posameznih šolah.....	30
Preglednica 4: Prepoznavanje naslova in avtorja danega besedila	32
Preglednica 5: Določevanje Petrovih lastnosti	33
Preglednica 6: Določevanje Mihčevih lastnosti	33
Preglednica 7: Utemeljevanje lastnosti <i>skromnost</i> pri Petru	35
Preglednica 8: Utemeljevanje lastnosti <i>požrtvovalnost</i> pri Petru	36
Preglednica 9: Utemeljevanje lastnosti <i>dobrosrčnost</i> pri Petru	37
Preglednica 10: Utemeljevanje lastnosti <i>revnost</i> pri Petru.....	37
Preglednica 11: Utemeljevanje lastnosti <i>prijaznost</i> pri Petru	38
Preglednica 12: Utemeljevanje lastnosti <i>nesramnost</i> pri Mihčetu	38
Preglednica 13: Utemeljevanje lastnosti <i>razvajenost</i> pri Mihčetu	39
Preglednica 14: Utemeljevanje lastnosti <i>bahatost</i> pri Mihčetu.....	40
Preglednica 15: Utemeljevanje lastnosti <i>zahrbtnost</i> pri Mihčetu.....	40
Preglednica 16: Utemeljevanje lastnosti <i>dobrosrčnost</i> pri Mihčetu.....	40
Preglednica 17: Utemeljevanje lastnosti <i>razposajenost</i> pri Mihčetu.....	41
Preglednica 18: Povzemanje sporočila Cankarjeve povedi.....	42
Preglednica 19: Obkroževanje vrha besedila	43
Preglednica 20: Utemeljevanje vrha besedila.....	44
Preglednica 21: Določitev literarne vrste odlomka besedila Bobi	50
Preglednica 22: Prepoznavanje Cankarjevih sodobnikov	51
Preglednica 23: Prepoznavanje del Ivana Cankarja.....	52
Preglednica 24: Navajanje letnice rojstva Ivana Cankarja.....	54
Preglednica 25: Navajanje kraja rojstva Ivana Cankarja	55
Preglednica 26: Navajanje letnice smrti Ivana Cankarja	56
Preglednica 27: Navajanje kraja smrti Ivana Cankarja	57
Preglednica 28: Poimenovanje obdobja, v katerem je deloval Ivan Cankar	59
Preglednica 29: Ali je potrebno poznati Cankarjeva dela?	60
Preglednica 30: Zakaj moramo poznati Cankarjeva dela?.....	62
Preglednica 31: Zakaj Cankarjevih del ni potrebno poznati?.....	64

Preglednica 32: Ali se učenci spomnijo kakšne pomembne misli Ivana Cankarja?.....	65
Preglednica 33: Ali so učencem Cankarjeva dela všeč?	66
Preglednica 34: Zakaj so učencem dela Ivana Cankarja všeč?	67
Preglednica 35: Zakaj so učencem nekatera dela Ivana Cankarja všeč?	68
Preglednica 36: Zakaj učencem dela Ivana Cankarja niso všeč?	69
Preglednica 37: Ali je šolska obravnava pomagala, da učenci Cankarja bolje sprejemajo?	69
Preglednica 38: Kako je šolska obravnava pomagala pri boljšem sprejemanju Ivana Cankarja?.....	71
Preglednica 39: Kako je šolska obravnava malo pomagala pri boljšem sprejemanju Ivana Cankarja?.....	72
Preglednica 40: Zakaj šolska obravnava ni pomagala pri boljšem sprejemanju Ivana Cankarja?.....	73

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Deleži Petrovih pripisanih lastnosti	34
Grafikon 2: Deleži Mihčevih pripisanih lastnosti.....	34
Grafikon 3: Procentni prikaz pravih odgovorov pri določevanju del Ivana Cankarja po posameznih šolah.....	53
Grafikon 4: Razmerje med deleži pravih in napačnih odgovorov letnice rojstva Ivana Cankarja po posameznih šolah	54
Grafikon 5: Razmerje med deleži pravih in napačnih odgovorov kraja rojstva Ivana Cankarja po posameznih šolah	56
Grafikon 6: Razmerje med deleži pravih in napačnih odgovorov letnice smrti Ivana Cankarja po posameznih šolah	57
Grafikon 7: Razmerje med deleži pravih in napačnih odgovorov kraja smrti Ivana Cankarja po posameznih šolah	58
Grafikon 8: Razmerje med deleži pravih in napačnih odgovorov literarnega toka, v katerem je deloval Ivan Cankar	59
Grafikon 9: Delež posameznih kategorij utemeljitev, zakaj moramo Cankarjeva dela poznati	63
Grafikon 10: Procentni prikaz odgovorov, kako so učencem všeč dela Ivana Cankarja.....	66
Grafikon 11: Procentni prikaz odgovorov ali je šolska obravnava učencem pomagala pri sprejemanju Ivana Cankarja	70
Grafikon 12: Delež posameznih kategorij utemeljitev, kako je šolska obravnava pomagala pri sprejemanju Ivana Cankarja	71

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici dr. Boži Krakar Vogel, ki me je s svojimi nasveti, pomočjo in pripombami vodila pri teoretičnem in raziskovalnem delu in je tako pripomogla, da je diploma dobila svojo podobo. Velika zahvala gre tudi učencem devetih razredov OŠ Brežice, OŠ Center Novo Mesto ter OŠ Sostro in njihovim učiteljicam, ki so mi pomagali pri empiričnem delu diplomske naloge.

Zahvaljujem pa se tudi mojim najbližjim, ki so mi vsa leta študija stali ob strani in mi nudili podporo, ko sem jo najbolj potrebovala.

1 UVOD OPREDELITEV PROBLEMA

»Didaktično strukturo pouka književnosti razumemo kot hierarhično urejeno in soodvisno prepletenost poglavitnih sestavin, ki usmerjajo njegov potek od znotraj, tj. ciljev, metod in vsebin« (Krakar Vogel, 2004, str. 38). V diplomskem delu se bomo natančneje posvetili vsebini ciljev književnega pouka. Zanimajo nas zastopanost Ivana Cankarja pri pouku književnost v zadnjem triletju osnovne šole in cilji, ki se pri tem uresničujejo.

Ivan Cankar je osrednje ime slovenske literarne klasike. Ali njegova obravnava pri urah književnosti v osnovni šoli vpliva na kulturno zavest in bralno sposobnost ali ne? Kako Cankarja sprejemajo učenci? Kako ga razumejo? To so osnovna vprašanja, na katera bi radi odgovorili v našem diplomskem delu.

»Literarna klasika, ki jo razumemo kot »jedro« literarnega kanona, literaturo z lastnostmi »iz-vrstnosti, od-ličnosti, prvorazrednosti« (Juvan, 1997, str. 199), preizkušene v dveh ali več generacijah kultiviranih bralcev, je po tradiciji poglavitna vsebina (zlasti srednješolskega) književnega pouka pri nas in marsikje v tujini (Fancija, Poljska, Hrvaška idr.)« (Krakar Vogel, 2000/2001, str. 1). Tako se je glasil uvodni stavek članka, ki je prikazoval rezultate raziskave o obravnavanju literarne klasike v sodobni šoli ob primeru Prešerna. Mnenja o tem, ali naj se klasika v šolah obravnava ali ne, so dokaj različna. Na eni strani so predstavniki, ki zagovarjajo poučevanje literarne klasike v šoli, saj menijo, da nepoznavanje le-te vodi do slabšega razumevanja sodobne književnosti, slabe literarne razgledanosti in kulturne kompetence. Na drugi strani pa se porajajo obsodbe, ki trdijo, da poudarjanje klasike v šoli škodi bralni motivaciji mladih, ki imajo sodobne bralne interese.

»Vseeno pa, kljub občasnim pomislekom o nesprejemljivosti starejše književnosti in književnosti starejših obdobij nasploh, starejša književnost ostaja del osnovnošolskega in srednješolskega pouka slovenščine tudi v sodobnosti. Ostaja iz razlogov, ki marsikomu zvenijo banalno, a jih velja kdaj pa kdaj osvežiti na novo prihajajočim skeptikom: ta književnost je bistvenega pomena za nastanek slovenskega knjižnega jezika in književne dejavnosti in je zaradi tega njeno poznavanje pomemben prispevek k poznavanju književnega razvoja kot temeljne sestavine nacionalne kulture. To poznavanje pa je nadalje relevanten element slovenske kulturne in nacionalne zavesti, v katere jedru je glede na naše specifičnosti prav jezikovna in književna kultura. Izpustitev te tematike bi pomenila

prikrajšati učence, bodoče nosilce in sprejemnike kulturnega dogajanja, za pomemben segment zavesti o sebi in kolektivne pozitivne samopodobe, iz katere izhaja tudi kakovostna medkulturna komunikacija« (Krakar Vogel, 2008, str. 80–81).

V diplomskem delu nas (poleg oblikovanja bralne zavesti) še posebej zanima, v kolikšni meri vpliva obravnavanje Cankarja v zadnjem triletju osnovne šole na kulturno zavest učencev in kakšna podlaga za kulturne kompetence se pri tem oblikuje. Kako torej osnovna šola ob Cankarju vpliva na oblikovanje kulturne zavesti bodočih odraslih oseb? Sprašujemo pa se tudi, kako učenci sprejemajo Cankarjeva besedila, in ali bi bilo mogoče vplivati na bolj intenzivno recepcijo Cankarja v osnovni šoli.

Najprej nas je zanimal učni načrt in njegova snovno-didaktična podlaga. Preverili smo, kateri teksti Ivana Cankarja so obvezni in kateri priporočeni. Nato smo pregledali berila, ki so potrjena pri Zavodu za šolstvo in se uporabljajo pri pouku književnosti, ter ugotavljali, katera Cankarjeva besedila se v njih pojavljajo.

V drugem delu smo se osredotočili na anketiranje učencev. Učencem smo razdelili vprašalnike in preverili, kako dobro poznajo in razumejo Cankarja ter kakšen je njihov odnos do njega.

Bolj kot bralna nas je zanimala kulturna zavest mladih bralcev in kakšno podlago za kulturne kompetence si ti pridobijo v osnovni šoli.

2 IVAN CANKAR V LITERARNI VEDI

Argumente, zakaj določena vsebina postane in ostane del književnega pouka, v veliki meri, daje literarna veda (poleg recepcijskega načela). Zato bomo pogledali, kaj pravi o Ivanu Cankarju le-ta. S Cankarjem in njegovim delom se že vseskozi ukvarja veliko literarnih strokovnjakov (France Bernik, Franc Zadavec, Janko Kos, Dušan Pirjevec, Irena Avsenik Nabergoj, Jožica Čeh – Steger, Vanesa Matajč, Andrej Leben ...) in je zanje aktualen še danes. Mnenja so različna. Kakor pravi Köstler v svojem članku, kjer trdi, da »danes v Cankarologiji ni več avtoritativnega, prevladujočega mnenja, pojavili so se novi diskurzni modeli in iz različnih izhodišč iščemo nove poti, po katerih bi lahko prišli do aktualnega ovrednotenja Cankarjevega dela« (Köstler, 2010, str. 1263).

Letos (2010) je v Ljubljani potekal mednarodni simpozij z naslovom Ivan Cankar, podoba iz sanj. Prispevki so objavljeni v reviji Sodobnost (let. 74, št. 9 in 10). Miljana Cunta je tam zapisala: »Na obsežni dramski, prozni, esejistični pa tudi pesniški opus Ivana Cankarja je bilo v njegovem času veliko raznovrstnih odzivov. Nekateri so v avtorjevi stilski raznovrstnosti videli nedoslednost, drugi so bili kritični do njegovih moralnih in družbenokritičnih stališč. Danes vemo, da je Cankar po svoji umetniški moči in idejni prodornosti v marsičem presegal svoj čas. Prav zato že dobro stoletje izziva literarne znanstvenike iz Slovenije in tujine, da se lotevajo analize njegovih del skozi nove literarnoteoretske perspektive in razkrivajo vedno nova sporočila. V kontekstu današnjega časa, ki razume polifonijo glasov v družbi in znotraj posameznika kot naravno stanje stvari, se zdi ponovno branje Cankarja smiselno in dobrodošlo. Mednarodni simpozij o Ivanu Cankarju želi opozoriti na kompleksnost osebnosti in dela tega pomembnega slovenskega ustvarjalca in misleca ter odpreti prostor za razpravo ob iztočnicah, ki jih njegova besedila ponujajo današnjemu človeku na duhovni, miselno-idejni in estetski ravni« (Cunta, 2010, str. 1236).

Poznavalci Cankarjevega dela so med drugim premišljevali tudi o pisateljevem pomenu za današnji čas in o njegovi aktualnosti. Simpozij se je pričel z referatom Janka Kosa (Aktualnost Ivana Cankarja za 21. stoletje), ki meni, da Cankar ostaja aktualen tudi danes. Kos poudarja, da pri vprašanju o aktualnosti Cankarja po letu 2000 ne mislimo na literarnoumetniško vrednost njegovih besedil (kot jo potrjujejo bralci, literarni zgodovinarji, kritiki, gledališke uprizoritve, knjižne izdaje in šolski učni načrti). Pravi, da je Cankarjeva aktualnost v pravem pomenu besede povezana s konkretnim, ožje omejenim, predvsem pa časovno določenim interesom za tiste sestavine v njegovem delu, kjer prepoznavamo še zmeraj odprte probleme našega kulturnega, socialnega in celo političnega življenja. Kosa torej ne zanima, koliko Cankarja danes beremo, ampak aktualnost pisateljevih idej.

Cankarjeva misel o kulturi je po Kosovem mnenju še vedno aktualna. Pisatelj je trdil, da je vsa kultura v »službi« meščanstva in kapitalizma, da pa »buržoazija« kulture v resnici ne rabi in ne razume. Zares jo potrebujejo samo mladi izobraženci, medtem ko je ljudstvu nedostopna, tuja in zato nerazumljiva. Menil je, da mora visoka kultura postati množična, to pa se bi zgodilo v novi socialistični družbi. V socialističnem času in novih razmerah po letu 1990 se je izkazalo, da je za visoko kulturo še vedno zainteresiran le

manjši del izobraženih mladih, ki so izobrazbeno, strokovno in poklicno povezani z recepcijo takšne kulture. Izkazalo se je, da se njegova ideja o razširitvi visoke kulture med množično kulturo tudi v socialistični ureditvi ni uresničila, visoki literaturi ostaja zvesta peščica izobražencev in intelektualcev, v ospredje pa je prišla množična kultura. Še bolj aktualno se zdi Kosu v letu 2010 Cankarjevo stališče do kapitalizma. Kapitalizem je Cankar obsojal. Slovenija je okoli leta 2000 vstopila v novo kapitalistično obdobje in protikapitalistična občutja, ki se iz tega položaja rojevajo kot naravna nujnost, se lahko sklicujejo na Cankarja kot na svojega predhodnika. Zares aktualne se zdijo v njegovih literarnih delih konkretne podobe zgodnjega slovenskega kapitalizma in njegovih nosilcev, vendar samo tako, da razumemo njihov pravi smisel in ga zmoremo povezati s tipičnimi formami novega kapitalističnega vala po letu 1990. Takšna je podoba Kantorja v Kralju na Betajnovi – tipičen bogataški podjetnik z velikim vplivom na politiko in družbo, oseba, ki bi jo v današnjem času poimenovali »tajkun«. Prav tako ostaja po letu 2000 aktualen tudi anarhizem, ki je nekaj časa vodil v Cankarjevi ideologiji. Utopija libertarnega socializma, kot jo gojijo pretežno anarhistične skupine mirovnikov, antiglobalistov ne samo po svetu, ampak tudi v Sloveniji, je še zmeraj živa. Ker je anarhizem močan predvsem v kulturno-umetniških krogih, je njegov prvotni slovenski vzorec mogoče najti prav pri mladem Cankarju. Aktualna je tudi Cankarjeva svobodomiselnost, ki je tudi po letu 2000 aktualen zgled odprtega, samokritičnega in nemirnega svobodomiselstva v času vsesplošnega nihilizma. Iz Cankarjeve svobodomiselnosti izhajajo njegove sodbe o sočasni slovenski politiki, predvsem o komaj nastalih političnih strankah. Aktualne ostajajo zato, ker se je njihova dediščina po letu 1990 znova vračala v slovensko politično življenje, čeprav z novimi gesli. V mnogih literarnih besedilih je Cankar reflektiral družbeno vlogo umetnosti. Aktualnost Cankarjevih podob umetništva je morda ta, da se v njih lahko prepozna sodobna, moderna in zlasti avantgardna umetnost, resda v narobe postavljenem pomenu od Cankarjevega. Še bolj kot pojmovanje umetnika ostaja sto let po Cankarju aktualna njegova misel o erotiki in seksualnosti. Cankar ponuja drugačno podobo spolnosti, ko v nji odkriva ne samo užitek, ampak tudi bolečino, negotovost, tesnobo, nasilnost, trpljenje in nazadnje duhovno-telesno otopelost. To pa so stanja, ki jih spolnost tega časa zelo dobro pozna. Ni pa se mogoče izogniti sklepu, da se v vsem Cankarjevem delu srečujeta dva pola – krščanstvo in svobodomiselnost. To pa je seveda problem, ki hkrati s Cankarjem, iz njega in po njem, ostaja aktualen tudi za 21. stoletje (povzeto po Kos, 2010, str. 1083–1093).

Vse to pomeni, da je Cankar lahko aktualen tudi pri književnem pouku, kjer pa mora pozornost veljati učinkoviti didaktizaciji, od izbire besedil do pristopa k obravnavi.

3 IVAN CANKAR V SODOBNI DIDAKTIČNI PRAKSI

V tem poglavju bomo natančneje pogledali kakšno mesto ima Ivan Cankar v sodobni didaktični praksi. Zanima nas sodobna didaktizacija Ivana Cankarja v osnovni šoli, v učnih načrtih in učbenikih, po drugi strani pa nas zanima recepcija Ivana Cankarja pri učencih.

3.1 SNOVNO-DIDAKTIČNA PODLAGA

3.1.1 Učni načrt

Aktualni učni načrt (2005) pravi, da so temeljne vsebine pouka književnosti (obravnave umetnostnih besedil) «književnoumetnostna dela, drugi tipi besedil pa se vključujejo v književni pouk v povezavi z njimi kot sredstvo za širjenje učenčevega obzorja ter dopolnitev in podkrepitev šolske interpretacije. Vsebinska zasnova pouka književnosti temelji na treh pglavitnih načelih:

- literarnorecepcijskem (doživljanje književnosti, skladno z obzorjem pričakovanj in književnimi interesi učencev);
- literarnoteoretičnem (zvrstno-tematskem) – po tematiki, zvrsteh in vrstah; večinoma iz kanona;
- literarnozgodovinskem – po obdobjih in smereh; pretežno iz kanona.

Primarno merilo za izbiro umetnostnih besedil sta literarna kakovost in primernost učenčevi stopnji osebnostnega in bralnega razvoja, ne pa zunajliterarnim vzgojnim ciljem. Vsebinski del predmetnega učnika obsega dela iz mladinske in nemladinske književnosti ter književnodidaktično osmišljeno tudi primere trivialne književnosti. V začetku tretjega triletja je razmerje med mladinskim (književnost za mladostnike) in nemladinskim izborom še v prid prvega, v zadnjem letu šolanja pa prevlada nemladinska književnost, odvisno od njene ustreznosti in sprejemljivosti (razvitost bralca). Upošteva načela književne kakovosti ima elitna književnost izrazito prednost pred trivialno. V središču so besedila iz slovenske književnosti, mednje pa je vključen premišljen izbor temeljnih del svetovne

književnosti, ki domača umešča v širši kontekst. Osrednje vsebine so dela klasikov, dopolnjujejo pa jih naslovi iz sodobne književnosti« (Učni načrt: program ..., 2005, str. 109).

Zanimalo nas je, kako je obravnavanju Ivana Cankarja naklonjen veljavni učni načrt. Ob natančnejšem pregledu operativnih ciljev pri obravnavi umetnostih besedil, smo opazili, da so omenjena tudi dela Ivana Cankarja, vendar samo v 9. razredu.

Pri natančnejši opredelitvi funkcionalnih ciljev 9. razreda so predlagana naslednja besedila: Sošolec Tone (pri ločevanju glavnih in stranskih književnih oseb), Bobi (pri prepoznavanju motivov za ravnanje književnih oseb; pri razumevanju zgodbe pripovednega besedila – zaporedja dogodkov), Na peči (pri obravnavi črtice kot ene izmed pripovednih vrst).

Prav tako se Cankar s svojimi deli pojavlja tudi pri določitvi izobraževalnih ciljev v 9. razredu:

Ivan Cankar se pojavi med naštetimi imeni književnikov, ki jih učenci v 9. razredu morajo poznati; med obveznimi avtorji in besedili se pojavi Ivan Cankar z odlomkom njegovega dela Bobi; med predlaganimi besedili za uresničevanje ciljev se pojavita Bobi (odlomek) in Na peči; v priporočilnem seznamu domačega branja za 9. razred pa najdemo tudi Cankarjeve Črtice in Tuje življenje.

Iz pregleda učnega načrta zaključimo, da se v osnovni šoli Ivan Cankar obravnava samo v 9. razredu. Odlomek iz črtice Bobi je edino delo Ivana Cankarja, ki ga morajo učitelji obravnavati obvezno. Ostala besedila so navedena samo kot predlagana (Na peči, Sošolec Tone) ali v priporočilnem seznamu domačega branja (Črtice in Tuje življenje).

Tako pravi učni načrt, ki je danes v uporabi in so ga potrdili leta 1998. Da pa bi preverili, kako je bil Cankar včasih zastopan v didaktični praksi, smo pogledali še v učni načrt iz leta 1984 (Program življenja in dela ..., 1984, str. 5–94).

Vzgojno-izobraževalna vsebina po posameznih razredih je sestavljena iz naslednjih sklopov: branje in pisanje (samo v načrtu za 1., 2., 3. razred); jezikovna vzgoja; sporočanje; književna vzgoja; filmska in TV vzgoja; aktualizacija pouka. Osredotočili smo se na književno vzgojo, ki je razdeljena na: razumevanje besedil (samo v načrtu za 4., 5., 6., 7., 8. razred); delo z umetnostnimi besedili in književni pojmi; književniki (samo v

načrtu za 4., 5., 6., 7., 8. razred); besedila za branje in obravnavo; domače branje. Že na prvi pogled opazimo, da je v učnem načrtu iz leta 1984 Cankar zelo močno zastopan. Pa si pogledjmo njegovo zastopanost po posameznih razredih:

Preglednica 1: Zastopanost Ivana Cankarja v učnem načrtu iz leta 1984

KNJIŽEVNA VZGOJA			
	IZBOR BESEDIL ZA BRANJE IN OBRAVNAVO	PREDLAGANA BESEDILA ZA DOMAČE BRANJE	KNJIŽEVNIKI
1. RAZRED	Gozd		
2. RAZRED	Prvi spomini		
3. RAZRED	Enajsta šola pod mostom	Pehar suhih hrušk	
4. RAZRED	Suhe hruške		
5. RAZRED	Desetica		
6. RAZRED	Greh		
7. RAZRED	Skodelica kave	Črtice; Moje življenje; Tuje življenje	
8. RAZRED	Gospod Stotnik; Hlepec Jernej in njegova pravica	Črtice; Moje življenje; Tuje življenje	Obravnava Cankarja kot književnika

Iz preglednice 1 vidimo, da je bil Ivan Cankar v starem učnem načrtu v izboru besedil za branje in obravnavo zastopan vsa leta osemletke. Njegova dela najdemo prav tako med predlaganimi besedili za domače branje v 3., 7. in 8. razredu. V učnem načrtu za 8. razred je še posebej poudarjeno, da morajo osmošolci enega izmed izborov črtic Ivana Cankarja obvezno prebrati. V osmem razredu pa natančneje spoznajo tudi Ivana Cankarja kot književnika.

Oba učna načrta predvidevata glavno obravnavo Ivana Cankarja v zadnjem letu osnovnošolskega šolanja. Besedila Bobi v starejšem učnem načrtu ne najdemo, medtem ko velja v sedanjem učnem načrtu za obvezno obravnavanje. Prav tako nista v starem učnem načrtu predlagani besedili Na peči in Sošolec Tone. Pri priporočilnem seznamu za domače

branje v zadnjem letu osnovnošolskega šolanja pa sta si učna načrta podobna. Oba vključujeta deli Črtice in Tuje življenje. Sicer pa je starejši učni načrt Cankarju in njegovim delom veliko bolj naklonjen. Aktualni učni načrt vključuje Cankarja samo v zadnjem razredu osnovne šole, starejši pa namenja ure za obravnavanje Cankarjevih del skozi vso osemletko.

3.1.2 Berila

Zavod Republike Slovenije za šolstvo vsako leto pripravi katalog učbenikov, ki jih potrdi Strokovni svet Republike Slovenije za izobraževanje. Učitelji se nato sami odločijo, katere izmed potrjenih učbenikov bodo uporabljali pri svojem poučevanju. Učitelji književnega pouka v zadnjem triletju osnovne šole imajo na voljo izbirati med berili treh založb.

7. razred devetletke:

- GOLOB, Berta et al. (2007). *Sreča se mi v pesmi smeje : berilo 7 za sedmi razred osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- BLAŽIČ, Milena et al. (2008). *Svet iz besed 7 : berilo za 7. razred osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett.
- CIRMAN, Majda et al. (2009). *Ta knjiga je zate : berilo 7*. Ljubljana: DZS.

8. razred devetletke:

- HONZAK, Mojca et al. (2006). *Dober dan, življenje : berilo 8 za osmi razred osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- BLAŽIČ, Milena et al. (2007). *Svet iz besed 8 : berilo za 8. razred devetletne osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett.
- CIRMAN, Majda et al. (2007). *Spletaj niti domišljije : berilo za 8. razred devetletne osnovne šole*. Ljubljana: DZS.

9. razred devetletke:

- HONZAK, Mojca et al. (2008). *Skrivno življenje besed : berilo 9 za deveti razred osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

- BLAŽIČ, Milena et al. (2007). *Svet iz besed 9 : berilo za 9. razred devetletne osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett.
- CIRMAN, Majda et al. (2005). *Z roko v roki : berilo za deveti razred devetletne osnovne šole*. Ljubljana: DZS.

Pregledali smo vseh devet beril in ugotavljali zastopanost besedil Ivana Cankarja v njih. Kot smo predvidevali (ker tudi učni načrt tako nakazuje), se v berilih za 7. in 8. razred besedila Ivana Cankarja ne pojavljajo. Po učnem načrtu se besedila Cankarja obravnavajo samo v devetem razredu, zato smo tudi v berilih za ta razred našli odlomke iz njih.

V vseh treh berilih je zastopan odlomek besedila Bobi, ki je v učnem načrtu vpisan pod obveznimi obravnavanimi besedili. Sicer pa so v posameznih berilih zastopani tudi naslednji teksti:

- Skrivno življenje besed (Mladinska knjiga): Bobi in Na peči;
- Svet iz besed 9 (Rokus Klett): Bobi, Kralj na Betajnovi in Sošolec Tone;
- Z roko v roki (DZS): Bobi, Na peči in Peter Klepec.

Glede na to, da smo pri učnih načrtih pogledali še v učni načrt iz leta 1984, nas je tudi pri berilih zanimala vsebina starejših beril na t. i. predmetni stopnji, kakor so v času osemletke s skupnim imenom poimenovali 5., 6., 7. in 8. razred. Pa pogledajmo še nekatera berila, ki so izšla pred petnajstimi oz. šestnajstimi leti in so se uporabljala, ko je bil v uporabi še učni načrt iz leta 1984:

- KOCIJAN, Gregor in ŠIMENC, Stanko (1995). *Pozdravljeno, zeleno drevo : slovensko berilo za peti razred osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- KOCIJAN, Gregor in ŠIMENC, Stanko (1995). *O domovina, ti si kakor zdravje : slovensko berilo za šesti razred osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- KOCIJAN, Gregor in ŠIMENC, Stanko (1995). *Vezi med ljudmi : slovensko berilo za sedmi razred osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- KOCIJAN, Gregor in ŠIMENC, Stanko (1994). *V nove zarje : slovensko berilo za osmi razred osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Cankar je zastopan v vseh štirih berilih. Ker je že učni načrt iz leta 1984 nakazal, da se Cankarjeva dela berejo (so vključena med besedili za branje in obravnavo) že od prvega

razreda naprej, smo zastopanost besedil Ivana Cankarja v vseh teh berilih tudi pričakovali.

V berilih so naslednja besedila Ivana Cankarja:

- 5. razred: Lisjak;
- 6. razred: Kurent;
- 7. razred: Sošolec Tone;
- 8. razred: Bobi, Krivica in Za narodov blagor.

Opazimo, da je bil odlomek črtice Bobi vključen tudi v staro berilo za zadnji razred osnovnošolskega šolanja.

3.2 IVAN CANKAR – ŽIVLJENJE IN DELO (PODATKI, KI JIH NAJDEMO V ŠOLSKIH UČBENIKIH)

Učenci naj bi po obravnavi Ivana Cankarja poznali njegovo življenje, delo in čas, v katerem je deloval. Zapomnili naj bi si vsaj osnovne podatke, ki jih bodo v srednji šoli dopolnili. V berilih so ti podatki naslednji:

Skrivno življenje besed : berilo 9 za deveti razred osnovne šole

V berilu *Skrivno življenje besed : berilo 9 za deveti razred osnovne šole* (Honzak et al., 2008) je o Cankarjevem življenju in njegovem delu precej napisanega. Najprej najdemo podatke o pisatelju za odlomkom besedila *Na peči*. V sklopu *Kaj vem o pisatelju* sta omenjeni letnici rojstva in smrti pisatelja, njegovo šolanje in njegov pomen v slovenski književnosti. Nato so naštetna nekatera izmed njegovih številnih del:

»Pesnik, pisatelj in dramatik Ivan CANKAR (1876–1918) je osrednja postava slovenske moderne, umetnostnega gibanja na prelomu 19. v 20. stoletje. Doma je bil na Vrhniki, šolanje je nadaljeval v Ljubljani in na Dunaju, kjer ga je popolnoma prevzelo književno delo, osem let po vrnitvi v domovino pa je umrl v Ljubljani. S svojim ustvarjanjem je prenovil našo književnost v jezikovnem in umetniškem pogledu.

*Cankar je živel izključno od pisateljavanja. Pisal je pesmi, črtice, noveli, povesti, romane, drame, eseje, satire, kritične spise in politične članke. Tudi snovno-motivno je njegovo delo pestro, saj se loteva problematike umetništva (romana *Tujci*, *Križ na gori*, farsa *Pohujšanje v dolini šentflorjanski*), socialnih krivic (roman *Na klancu*, povesti*

Martin Kačur, Hlapec Jernej in njegova pravica), izseljeništva (povest Kurent), trpljenja v bolezni (Hiša Marije Pomočnice), ljubezenskih zgodb (povest Milan in Milena) ter napak sodobne družbe (komedija Za narodov blagor, drama Kralj na Betajnovi).

Mnogo njegovih kratkih pripovedi je posvečenih otrokom in otroštvu. V slogovno dognanih črticah je odkritosrčno slikal podobe svoje mladosti ter materine brezmejne dobrote in požrtvovalnosti: Sveto obhajilo, Greh, Desetica, Na peči, Tuja učenost, Njena podoba, Naš laz idr. Izbrušene in polne globokih življenjskih spoznanj so tudi njegove kratke pripovedi o živalih, ki jih je povezal v cikel Iz tujega sveta» (Honzak et al., 2008, str. 169).

V sklopu *Potujmo v svet književnosti* je ob definiciji črtice Cankar omenjen kot največji mojster le-teh pri nas:

»Cankar je največji mojster črtice pri nas. V mnogih črticah je zajemal spominske drobce iz lastnega življenja, svoja resnična doživetja in izkušnje« (Honzak et al., 2008, str. 169).

Da bi si pisatelja učenci lažje predstavljali, je ob besedilu, ki sporoča glavne podatke o pisatelju, prikazana tudi njegova fotografija.

Osnovni podatki o Ivanu Cankarju so zapisani ob besedilu Na peči, za odlomkom besedila Bobi pa lahko učenci svoje zanje o pisatelju še nadgradijo. V sklopu *Raziskujmo besedilo* so zapisani naslednji podatki:

»Cankarjev jezik je zelo prepoznaven in blagolasen. Zelo veliko je pisatelj dal na ritem: »Ritem v slogu je važnejši od slovnice. Ritem je odvisen od vsebine. Beseda je odvisna od ritma.« Za ritmiziranje svoje proze je uporabil vseh vrst ponovitve, paralelizme, dostavke in vrivke, naslonil se je na svetopisemske ritmične vzorce« (Honzak et al., 2008, str. 175).

V sklopu *Potujmo v svet književnosti* je natančneje obravnavan simbol klanca in čas piateljevega ustvarjanja:

»Beseda klanec označuje cestni vzpon. Klanec pa se je imenoval tudi siromašni obrobni predel Vrhnike, kjer je živela Cankarjeva družina. V pisateljevih delih se je njen pomen premaknil v duhovne pomenske plasti in se spremenil v simbol. Tako klanec pri

Cankarju postane znamenje prikrajšanosti in zavrženosti vsega slovenskega naroda, ki je živoraril na obrobju avstro-ogrške družbe. Postavil ga je tudi v naslov svojega najobsežnejšega pripovednega dela, romana *Na klancu* in ga posvetil spominu svoje žrtvujoče se matere.

Ivan Cankar se je uprl natančnemu in brezosebemu odslikavanju sveta, za čemer so v drugi polovici 19. stoletja stremeli realisti in še posebno doslednejši naturalisti. Programsko je zapisal: « Moje oči niso mrtev aparat, moje oči so pokoren organ moje duše! » S tem je napovedal, da bo njegova besedna ustvarjalnost polna osebnih čustev in vtisov (impresij) ter tudi simbolov. Taki literarni smeri, ki so ju imenovali impresionizem in simbolizem, sta, prežeti s kritiko moralnih in družbenih razmer, ob vstopu v novo stoletje pomenili nekaj novega, presenetljivo drugačnega, modernega. Zato se je obdobja (1889–1918) oprijelo ime slovenska moderna» (Honzak et al., 2008, str. 175).

Svet iz besed 9 : berilo za 9. razred devetletne osnovne šole

V berilu Svet iz besed 9 : berilo za 9. razred devetletne osnovne šole (Blažič et al., 2007) so zastopana tri Cankarjeva besedila. Osrednji opis njegovega življenja in dela sledi po prvem odlomku besedila v berilu (*Na peči*), manjše podrobnosti o njem oz. njegovem delu pa so omenjene tudi ob odlomkih ostalih dveh besedil. Ob odlomku besedila *Na peči* je v sklopu *Literarnoteoretične definicije* Cankar najprej omenjen kot mojster črtice, nato so učence povabljeni k branju *Skodelice kave*, sledita pa njegov življenjepis in delo:

»V slovensko književnost je črtico uvedel Ivan Cankar, hkrati pa še vedno velja za njenega največjega mojstra. Večina njegovih črtic je avtobiografsko obarvanih« (Blažič et al., 2007b, str. 71).

»Ivan Cankar (1876–1918), eden najvidnejših slovenskih književnih ustvarjalcev, se je rodil na Vrhniki. Svoje prve literarne prispevke je objavil že kot dijak, pozneje pa je pisateljstvo postalo celo njegov poklic. Na začetku je svoje slovstvene ambicije usmeril predvsem v pesništvo, a ga je kmalu zanemaril in se posvetil pripovedništvu in dramatiki.

Snov za svoja pripovedna in dramska dela je po večini zajemal iz mestnega in izobraženskega okolja; motivno, idejno in literano-vrstno pa so njeova dela izredno raznolika.

Pisal je o različnih vprašanjih (med katerimi so številna aktualna še danes) in segmentih v družbi:

- *socialno življenje, predvsem revščina (romana Na klancu, 1902, Hiša Marije Pomočnice, 1904, novele Za križem, 1909),*
- *položaj hlapca (povest Hlapec Jernej in njegova pravica, 1907),*
- *položaj izobraženca (roman Martin Kačur, 1906),*
- *položaj umetnika (drama Pohujšanje v dolini šentflorjanski, 1908, roman Tujci, 1901),*
- *izseljevanje (povest Kurent, 1909),*
- *razprtije v meščanskih političnih strankah (drama Za narodov blagor, 1901),*
- *konflikt med posameznikom in oblastjo (drama Hlapci, 1910),*
- *vojna (črtice Podobe iz sanj, 1917),*
- *položaj otroka (črtici Bobi in Na peči),*
- *moralna obsodba samega sebe (črtice Moje življenje, 1920),*
- *hrepenenje posameznika (dramska pesnitev Lepa Vida, 1912),*
- *življenje živali (danes znana kot zbirka pripovedi Tuje življenje, 1920) idr.*

Cankarjev slog (pridevki, metaforika, ritem) še danes velja za enega največjih dosežkov slovenskega pripovedništva. Z njegovo pesniško zbirko *Erotika* (1899) se je obdobje moderne začelo, končalo pa s pisateljevo smrtjo« (Blažič et al., 2007b, str. 72).

Navedena je tudi njegova misel: »Skoro vsi moderni »črtičarji« so »subjektivistični«. – Popolna »objektivnost« v umetnosti pa je sploh nesmisel« (Cankar v Blažič et al., 2007b, str. 72).

Ob odlomku besedila *Bobi* je natančneje razloženo obdobje, v katerem je Cankar deloval. V sklopu *Literarnozgodovinske definicije* je zapisano:

»V slovenskem kulturnem prostoru z izrazom *moderna* označujemo literarno obdobje oz. literarna dogajanja od leta 1889 do 1918. Avtorji so v ospredje postavljali subjektiven pogled na svet, poudarjali čustva, domišljijo, ustvarjalnost in lepoto, s čimer so obudili romantična pojmovanja književnosti (od tod ime nova romantika). Najpomembnejši predstavniki so Dragotin Kette, Josip Murn, Oton Župančič in Ivan Cankar. Znotraj moderne soobstaja več literarnih smeri oz. slogov, npr. impresionizem (izpovedovanje osebnih vtisov, čustev, razpoloženj) in simbolizem (pripisovanje skrivnostnih pomenov; pojavi ali slike postanejo avtorjem simbol za nekaj drugega; raba besed z nenavadnimi, nepričakovanimi, različnimi pomeni)« (Blažič et al., 2007b, str. 77).

Kot zanimivost je navedena še anekdota: »*Rokopis črtice Bobi ni ohranjen. Tudi o njenem nastanku ni podatkov. Ker je izšla v marčni številki Ljubljanskega zvona 1909, smemo domnevati, da jo je avtor poslal Franu Zbašniku februarja ali že prej, napisal pa prav v tem času, tj. po začetku leta 1909. Da je črtica nastala zares šele v začetku leta 1909 in torej ni ležala uredniku Ljubljanskega zvona dalj časa v predalu, je verjetno tudi zato, ker ima izrazit značaj avtobiografskega spisa iz otroških let, s čimer začenja vrsto črtic, kakršne je Cankar začel pisati za Ljubljanski zvon zlasti v letu 1910*« (Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev v Blažič et al., 2007b, str. 77).

Ob odlomku besedila Peter Klepec ni napisanih bistvenih podatkov o pisatelju, ker je to storjeno že ob prvih dveh odlomkih. Dodani so le še njegova fotografija ter povedi pod njo in misel Franca Zadravca o satiropisju:

»*Ivan Cankar je poznan tudi kot pisec posmehljivih in grenkih kritik človeških slabosti ter družbenih in političnih razmer, ki jim pravimo satire. Satirična pripoved je tudi Peter Klepec*« (Blažič et al., 2007b, str. 78).

»*V Cankarjevem satiropisju ni odkriti najmanjšega nagiba, da bi hotel osmešiti žlahtnega človeka ali pa tisto moč v narodu, ki je delala zares graditeljsko*« (Zadavec v Blažič et al., 2007b, str. 80).

Kot dodatek k črticama Na peči in Peter Klepec sta poleg besedila vstavljeni tudi pisateljevi fotografiji in slika naslovnice izbranih črtic Podobe iz sanj.

Da pa bi učencem pokazali, da se lahko o pisatelju naučijo nekaj tudi s pomočjo interneta, sta ob črtici Bobi v sklopu *Medijske predelave* zapisana tudi dva spletna naslova, kjer si lahko učenci ogledajo videoposnetek o življenju in delu Ivana Cankarja in o literarnozgodovinskem obdobju, v katerem je ustvarjal.

Z roko v roki : berilo za deveti razred devetletne osnovne šole

Pogledali smo še v tretje berilo, ki je prav tako potrjeno za uporabo v 9. razredu, Z roko v roki : berilo za deveti razred devetletne osnovne šole (Cirman et al., 2005). Vsebuje tri odlomke besedil Ivana Cankarja. Da je pisatelj predstavnik obdobja moderne je razvidno iz zaporednega kazala v berilu. O pisatelju oz. o njegovi črtici je v berilu

zapisanih nekaj besed le za zadnjim odlomkom besedila v berilu. Za odlomkom besedila Sošolec Tone je v sklopu *Vedež te vabi* zapisano:

»Cankar v svojih epsko izrazitejših kratkih pripovedih na začetku rad razmišlja (meditira), vendar zelo na kratko; ponavadi pove kaj iz svojih življenjskih izkušenj. Naša pripoved je okvirna, v okvir (uvodni in zaključni del, tu razmišljanje in srečanje) je vložil (vložena zgodba) pripovedovanje o odločilnem dogodku. Podoben način pripovedovanja kot v tej črtici je pri Cankarju pogost. Črtica je zelo kratka pripoved, ki ponavadi upoveduje en sam dogodek ali drobno doživetje, lahko se zadovolji samo z opisom stanja človekovega razpoloženja ali pa z vtisom o čem« (Cirman et al., 2005, str. 61).

Več podatkov o avtorjevem življenju in njegovem delu pa je zapisanih na koncu berila v *Leksikonu pisateljev*, kjer se nahaja tudi njegova fotografija:

»Pesnik, pripovednik in dramatik Ivan Cankar (Vrhnika, 1876–Ljubljana, 1918) je bil v začetku tudi pesnik, izdal je pesniško zbirko *Erotika* (1899), toda pesništvo je opustil in se posvetil pripovedni prozi in dramatiki. Poleg mnogih kratkih pripovedi (najbolj znane so: *Vinjete*, *Ob zori*, *Za križem*, *Podobe iz sanj*) je napisal več povesti (npr. *potepuh Marko in kralj Matjaž*, *Hlapec Jernej in njegova pravica*, *Kurent*) in romanov (npr. *Na klancu*, *Hiša Marije pomočnice*, *Martin Kačur*) ter dramskih del (npr. *Za narodov blagor*, *Kralj na Betajnovi*, *Pohušanje v dolini šentflorjanski*, *Hlapci*, *Lepa Vida*). Z značilnim prepletanjem izpovednosti in pripovedovanja je prodiral v globine človekove duševnosti, kritiziral slabosti sodobne slovenske družbe in napovedoval pravičnejšo prihodnost za revne in zatirane. Otroški svet je upovedil v zbirki kratkih pripovedi *Za križem*, v vencu pripovedi *Moje življenje in v povesti Grešnik Lenart*« (Cirman et al., 2005, str. 214).

Če primerjamo vsa tri berila med sabo, lahko na hitro odgovorimo, da vsa tri vključujejo glavne informacije o Ivanu Cankarju – njegovem življenju in delu. Pa si oglejmo nekoliko natančnejši pregled podatkov o Ivanu Cankarju, ki jih vsebujejo posamezna berila. V preglednici 2 (glej str. 25) so predstavljeni podatki, ki jih vsebujejo posamezna berila:

Preglednica 2: Podatki o Ivanu Cankarju v posameznih berilih

	SKRIVNO ŽIVLJENJE BESED	SVET IZ BESED 9	Z ROKO V ROKI
ŽIVLJENJE	✓	✓	✓
LITERARNI OPUS	✓	✓	✓
MOJSTER ČRTIC	✓	✓	✓
PREDSTAVNIK MODERNE	✓	✓	✓
IMPRESIONIST, SIMBOLIST	✓	✓	
JEZIK (slog)	✓	✓	✓
FOTOGRAFIJA	✓	✓	✓
KLANEC (simbol)	✓		
SPLET (spletna povezava)		✓	
OMEMBA SKODELICE KAVE		✓	

Vsa tri berila vsebujejo informacije o življenju Cankarja, o njegovem literarnem opusu, vsa tri ga omenjajo kot mojstra črtic pri nas, kot predstavnika moderne in se dotaknejo njegove posebnosti v izražanju (slog Ivana Cankarja). Vsa tri berila vključujejo tudi pisateljevo fotografijo. Nekaj dodatnih informacij nam ponudi berilo Svet iz besed 9 ter berilo Skrivno življenje besed.

In katere podatke so ponujala učencem berila za predmetno stopnjo osemletne osnovne šole?

Pozdravljeno, zeleno drevo : slovensko berilo za peti razred osnovne šole

V berilu za peti razred osemletne osnovne šole so za odlomkom besedila Lisjak zapisane glavne informacije o avtorju besedila. Navedeni sta letnici rojstva in smrti ter kraj

rojstva in kraj smrti. Za tem pa so navedena dela, v katerih je Cankar opisoval otroški svet, mater in živali:

»Pesnik, pripovednik in dramatik Ivan Cankar (Vrhnika, 1876–Ljubljana, 1918) pripoveduje o otroškem svetu v zbirki kratkih pripovedi *Za križem*, v vencu pripovedi *Moje življenje*, v povesti *Grešnik Lenart*; v vrsti črtic pripoveduje o materi (venec *Na svetem grobu*), medtem ko spada *Lisjak* v cikel kratkih pripovedi o živalih *Iz tujega sveta*. Povsod je čutiti pridih pisateljevega življenja in njegovih doživetij« (Kocijan in Šimenc, 1995b, str. 60).

O domovina, ti si kakor zdravje : slovensko berilo za šesti razred osnovne šole

V berilu za šesti razred je odlomek Cankarjevega besedila *Kurent* na prvem mestu. O avtorju ni napisanega nič.

Vezi med ljudmi : slovensko berilo za sedmi razred osnovne šole

Berilo za sedmi razred osemletne osnovne šole vsebuje besedilo *Sošolec Tone*, za katerim je napisanih nekaj besed tudi o avtorju:

»Ivan Cankar (Vrhnika, 1876–Ljubljana, 1918) je bi pesnik, pravi mojster kratke prpovedne proze, pisal pa je tudi povesti, romane, dramska dela in polemično-satirične spise. Med zbirkami kratkih pripovedi omenimo: *Vinjete*, *Ob zori*, *Za križem* in *Podobe iz sanj*« (Kocijan in Šimenc, 1995c, str. 101).

V nove zarje : slovensko berilo za osmi razred osnovne šole

V berilu za osmi razred osemletne osnovne šole so zastopana tri besedila Ivana Cankarja. Pisateljevemu življenju in delu je namenjenih nekaj besed po koncu odlomka tretjega besedila (informacije o pisatelju so napisane zelo podobno kot v berilu *Z roko v roki* v *Leksikonu pisateljev*):

»Pripovednik in dramatik Ivan Cankar (Vrhnika, 1876–Ljubljana, 1918) je bil v začetku tudi pesnik in je izdal zbirko *Erotika*, toda pesništvo je kmalu opustil in se povsem posvetil pripovedni prozi in dramatik. Poleg mnogih kratkih pripovedi – glej berilo za 7. razr., str. 120 – je napisal veliko povesti in romanov (npr. *Hlapec Jernej*,

---

Kurent, Na klancu, Martin Kačur) ter dramskih del (Za narodov blagor, Kralj na Betajnovi, Pokušanje v dolini šentflorjanski itd.). Z značilnim prepletanjem izpovednosti in pripovedovanja je prodiral v globine človekove duševnosti, kritično je prikazoval slabosti družbe svojega časa in napovedoval pravičnejšo prihodnost za zatirane in revne» (Kocijan in Šimenc, 1994, str. 77).

Opazimo, da je v berilih za osemletko o Cankarju napisanih bistveno manj podatkov kot v berilih, ki jih uporabljamo danes. Napisani pa so glavni podatki o njegovem življenju in delu.

Za popestritev in aktualizacijo Cankarjeve osebe in časa bi bili morda lahko v aktualnih berilih še nekateri sledeči opisi:

Priljubljena izletniška vzpetina na Rožniku, kjer je Cankar živel sedem let, se imenuje Cankarjev vrh, tam je postavljen Cankarjev doprni kip, na gostinskem pročelju pa je vgrajena spominska plošča. Ob 30. letnici Cankarjeve smrti je Mestni muzej Ljubljana na Rožniku odprl spominsko sobo.

Cankarjeva pot poteka od Rožnika do jugozahodnega roba Ljubljane, prek gozdov do Ljubljanskega barja in Vrhnike. Na Vrhniki vodi pot mimo osmih hiš, kjer je stanovala Cankarjeva družina, potem ko je njen s slamo krit dom zgorel. V središču Vrhnike stoji spomenik, pot se nadaljuje mimo »enajste šole« pod mostom in osnovne šole, ki jo je obiskoval pisatelj.

Vsako leto številni osnovno- in srednješolci tekmujejo v znanju slovenščine za Cankarjevo priznanje. Po Cankarju se imenujejo knjižnica in osnovna šola na Vrhniki, Cankarjev dom, Cankarjevo nabrežje v Ljubljani idr.

Pošta Slovenije je leta 2001 izdala znamko z motivom, ki simbolizira črtico Skodelica kave, poslikava na skodelici pa esej Bela krizantema.

(Povzeto po Šolski album slovenskih ..., 2007, str. 16–17).

3.3 IVAN CANKAR.DOC – SODOBNI PRIROČNIK

Ivan Cankar.doc prinaša večinoma odlomke iz Cankarjevih del, iz katerih vejejo optimizem, nagajivost, hudomušnost in ironičnost. Mlademu bralcu je pisatelj predstavljen na drugačen način, z željo, da bi z veseljem segal po njegovih delih. Z izbranimi odlomki

in spremnimi besedili maturantke ob njih, je knjiga namenjena zabavnejšemu načinu spoznavanja našega velikega mojstra pisane besede.

Anton Šepetavc je v spremni besedi zapisal: »O sveta preproščina! Ko bi tu šlo res zgolj za kavo in ne za neskončno globlje reči minljivega človeškega življenja! Ko bi tu šlo res zgolj za sprenevedavo nerazumevanje in grobost nekega učenca, ne pa tudi (in morda predvsem) za nesposobnost slovenske šole, nerodnost učbenikov in učiteljev materinščine, da bi Ivana Cankarja mladim končno predstavili ne le kot zamorjeno pisateljsko veličino s Klanca, ki kar naprej nekaj jamra, joče, kritizira in se jezi. Kajti Cankar je bil kot vsi pisatelji tega sveta tudi človek; človek iz mesa in kosti, kot se reče. Včasih dobrodušen, duhovit veseljak, drugič strupeni zafrkant ali zasanjani poet, tretjič spet »fest fant«, nezmeren pri delu, denarju in pijači, navdušen nad žensko lepoto, strastno zaljubljen v umetnost, tobak, vino, življenje ... Človek, skratka. In umetnik: močan, iskren, samosvoj, drugačen. In za to gre v tejle knjigi: za Cankarja, ki naj v slovenski (šolski) zavesti ne bo dolgočasen spomenik in zlajnan patron, pač pa to, kar je dejansko bil: odličen pisatelj in velik človek. Saj se ve, kako je s tem: tudi odlični pisatelji so samo ljudje, res pa je, da so samo veliki ljudje lahko odlični pisatelji« (Šepetavc, 2004, str. 195–196).

V uvodu priročnika so poleg Cankarjevih odlomkov njegovih del nanizani sestavki, ki govorijo o tem, kaj so o Cankarju povedali drugi. V nadaljevanju so predstavljeni odlomki njegovih proznih del (Moje življenje, Cizara, Sošolci, Ob smrtni postelji, V salonu gospe Tratnikove, Kralj Malhus, Tujci, Na klancu, Zaljubljena fantazija, Sreča, Gospa Judit, Kovač Damjan, Lepa naša domovina, Idealist, Bela krizantema, Melitta, Konec literarne krčme, Gospod Matevž in njegova zgodba, Kako sem postal socialist, Nenapisani romani, Veselejša pesem, Zastonjkarji), poezije (Iz moje samotne, grenke mladosti, Poet Peter, V album), dramatike (Za narodov blagor, Pohujšanje v dolini šentflorjanski, Hlapci, Lepa Vida) in pisem (pismo Ani Lušinovi), ki so v nadaljevanju tudi natančneje obrazloženi (vsebina celotnega dela, objava ...). Odlomki so zares skrbno izbrani, da mlade pritegnejo. Na enostaven, ponekod celo hudomušen način, je prikazano življenje in delo Ivana Cankarja (npr. citat Ivana Cankarja, ki ga je zapisal Ivan Albrecht: »Ničesar na svetu ne sovražim bolj kakor neumnost. Veste, zakaj?« *Ko sem Cankarja namesto odgovora samo vprašujoče gledal, se mi ponovno zasmije, češ: »Ker proti njej ni nobenih zdravil.«*). Da bi mlade še bolj pritegnili in jih informirali, da obstaja Cankar tudi na spletu, so navedeni tudi spletni naslovi, kjer se nahajajo informacije o pisatelju. S spremno besedo

Antona Šepetavca pa se priročnik zaključí. Kljub vsej tej zabavni noti, ki jo Cankar.doc vsebuje, so v njem zbrane vse pomembne informacije, ki naj bi jih učenci uzavestili v spomin. Je odličén pripomoček za popestritev šolske obravnave Ivana Cankarja.

Zanimivo je, da v priročniku ni odlomka besedila Bobi, ki ga učni načrt (Učni načrt: program ..., 2005) vključuje v obvezno branje in obravnavo v devetem razredu. Prav tako ni odlomkov besedil, ki sta v veljavnem učnem načrtu med predlaganima besediloma (Na peči, Sošolec Tone) in odlomkov besedil, ki sta v priporočilnem seznamu domačega branja (Črtice in Tuje življenje). Sicer pa vsebuje priročnik vse informacije, ki jih vsebujejo danes veljavna berila za deveti razred, in še več. Priročnik je obogaten tudi s številnimi fotografijami, ki so v povezavi s Cankarjem, njegovim življenjem in delom. Glede na izbor odlomkov je priročnik morda nekoliko primernejši za srednješolce. Pa vendar, ne škodi ga predstaviti in morda tudi uporabiti že v osnovni šoli.

4 RECEPCIJA CANKARJA PRI UČENCIH (EMPIRIČNA RAZISKAVA V 9-LETKI)

4.1 CILJI RAZISKAVE

Naloga je osredotočena na obravnavo Ivana Cankarja v zadnjem triletju osnovne šole. Najprej so nas zanimale vsebine pouka knjiženosti v zadnjem triletju OŠ. Želeli smo preveriti, katera dela Ivana Cankarja se v osnovnih šolah obravnavajo. Po pregledu učnega načrta smo ugotovili, da je odlomek črtice Bobi njegovo edino besedilo, ki ga učenci v osnovni šoli (v devetem razredu) po predpisu morajo spoznati.

Nato smo se osredotočili na šolsko obravnavo knjiženosti in na njene cilje. Z anketnima polama smo želeli ugotoviti: bralno sposobnost učencev, znanje o Ivanu Cankarju in odnos učencev do pisatelja.

Zanimalo pa nas je tudi, ali so se pri obravnavi tega besedila razvijale kulturne kompetence učencev.

4.2 METODA

V nalogi smo podatke za empirični del pridobivali z metodo anketiranja. Ankete so potekale na treh osnovnih šolah in sicer v devetih razredih devetletke. Anketiranje smo

časovno prilagodili glede na letni učni načrt in obravnavo Cankarja v posameznih šolah. Zato je anketiranje potekalo od januarja pa vse do meseca junija, ko sem dobila še zadnje izpolnjene ankete. Nekateri so Cankarja obravnavali prej, nekateri pa nekoliko kasneje. Ankete so učenci reševali pri urah slovenščine, spremljale pa so jih njihove učiteljice, da bi bile ankete čim bolj samostojno izpolnjene. Ker so pri šolski obravnavi povedali o Cankarju vse podrobnosti, ki smo jih spraševali tudi mi, pri reševanju nismo pričakovali večjih zadreg.

4.2.1 Vzorec

V vzorec so bile vključene tri osnovne šole:

- Osnovna šola Brežice
- Osnovna šola Center – Novo mesto
- Osnovna šola Sostro – Ljubljana

Anketiranje je potekalo v devetih razredih. Skupno so sodelovali štirje oddelki (dva oddelka OŠ Center in po en oddelk iz OŠ Brežice ter iz OŠ Sostro). Dobili smo 97 izpolnjenih anket.

Preglednica 3: Število izpolnjenih anket po posameznih šolah

ŠOLA	ŠTEVILO IZPOLNJENIH ANKET
OŠ Brežice	20
OŠ Center Novo mesto	48
OŠ Sostro	29
Skupaj:	97

4.2.2 Zbiranje podatkov

Prvi del empiričnega dela diplomske naloge je bil, da opravimo ankete na posameznih osnovnih šolah. Z učitelji šol smo se dogovorili za termin, ki jim je ustrezal, (glede na obravnavo snovi) in takrat opravili anketo.

Anketa je sestavljena iz dveh pol. Prva pola obsega vprašanja, ki se nanašajo na odlomek besedila Bobi, ki so ga učenci pri uri predhodno že obravnavali. Poleg vprašanj smo k prvi poli priložili še odlomek črtice in učence spodbudili k dejavnemu stiku z besedilom. Prvo vprašanje se nanaša na prepoznavanje besedila in njegovega avtorja. Nato se vprašanja vsebinsko poglobljajo. Drugo in tretje vprašanje se navezujeta na funkcionalne cilje pouka književnosti. Zahtevata sposobnost literarnega branja – doživljanje, razumevanje in vrednotenje. Prva pola ankete se zaključijo z vprašanji povezanimi s književnim znanjem – literarno teorijo. Lahko bi rekli, da je prva pola sestavljena iz treh sklopov vprašanj: prvi sklop je namenjen prepoznavanju besedila in avtorja; drugi sklop prepoznava učenčeve sposobnosti literarnega branja; zadnji sklop se dotakne učenčevega književnega znanja.

Po opravljeni bralni dejavnosti in izpolnjeni prvi poli so učenci prejeli še drugi del anketnih vprašanj. Drugo polo vprašanj lahko razdelimo na dva sklopa. Prvi sklop vprašanj sprašuje učence po njihovem književnem znanju (literarna zgodovina in literarna teorija). Tako prva tri vprašanja zahtevajo od učencev njihovo faktografsko znanje, ki so si ga zapomnili od učnih ur. Drugi sklop vprašanj pa se ukvarja s sprejemanjem Ivana Cankarja oz. z odnosom učencev do pisatelja. Posredno nas zanima vpliv pouka književnosti na književno kulturo naših učencev.

4.2.3 Obdelava podatkov

Podatke smo vnašali v razpredelnice in jih s pomočja programa Microsoft Office Excel obdelali.

4.3 REZULTATI EMPIRIČNE RAZISKAVE

4.3.1 Pola 1

4.3.1.1 Prepoznavanje besedila in njegovega avtorja

1. Napišite naslov in avtorja naslednjega besedila:

H1: Menimo, da bo večina učencev odlomek besedila prepoznala in mu bo znala določiti avtorja.

Učenci so poleg anketnega lista dobili tudi enak odlomek besedila Bobi, kot so ga obravnavali že pri pouku. Želeli smo preveriti, ali se bodo spomnili naslova besedila in njegovega avtorja.

Preglednica 4: Prepoznavanje naslova in avtorja danega besedila

		OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Naslov	Bobi	20	29	47	96
	Krofi	/	/	1	1
Avtor	Ivan Cankar	20	29	48	97

Pri prvem vprašanju smo se želeli prepričati, ali bodo anketerini učenci prepoznali besedilo, ki so ga pri pouku slovenščine že spoznali, ga brali in analizirali. Predvidevali smo, da bodo skoraj vsi učenci prepoznali odlomek, saj so ga pri urah slovenščine obravnavali nedolgo nazaj. Analiza izpolnjenih anket je potrdila našo hipotezo, da bo večina učencev odlomek prepoznala in mu bo znala določiti avtorja. Vsi učenci so pravilno odgovorili, da je avtor odlomka Ivan Cankar. Pri odgovorih glede naslova odlomka je samo eden učenec napisal napačen odgovor (menil je, da je naslov odlomka Krofi), vsi ostali (99 %) pa so tudi na to vprašanje odgovorili pravilno in napisali pravilni naslov odlomka – Bobi. Takšen rezultat je bil pričakovan, naša hipoteza pa potrjena.

4.3.1.2 Literarno branje – doživljanje in vrednotenje lastnosti književnih oseb

2. Katere od naštetih lastnosti pripisujete Petru, katere Mihčetu?

H2: Predvidevamo, da bo večina učencev s pomočjo danega odlomka iz besedila znala določiti lastnosti književnih oseb – dobre lastnosti (skromnost, požrtvovalnost, dobrosrčnost) Petra in slabe lastnosti (bahatost, nesramnost, razvajenost) Mihčeta.

V navodilih ni bilo določeno, koliko odgovorov morajo učenci obkrožiti. Zato so učenci obkroževali različno število odgovorov. Sami so morali ugotoviti, da trije odgovori pripadajo Petru in trije Mihčetu. Nekateri so to ugotovili, nekateri pa so menili, da določenih lastnosti ne morejo pripisati nobenemu od likov.

Preglednica 5: Določevanje Petrovih lastnosti

	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
SKROMEN	20	29	46	95
BAHAT	0	0	0	0
POŽRTVOVALEN	18	26	39	83
NESRAMEN	0	0	0	0
RAZVAJEN	0	0	0	0
DOBROSRČEN	20	28	48	96

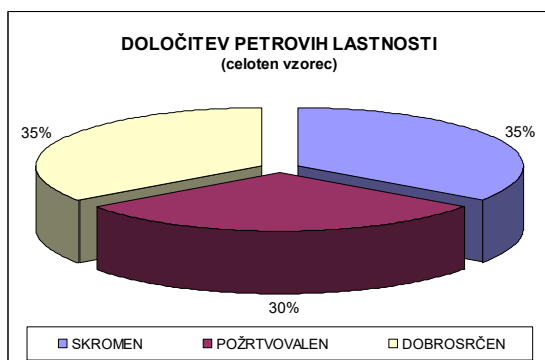
Učenci so Petru pripisovali le pozitivne lastnosti. Iz besedila so ugotovili, da je Peter skromen, požrtvovalen in dobronar. Nihče mu ni pripisal niti ene od ostalih treh lastnosti negativnega predznaka (bahatost, nesramnost ali razvajenost). Skoraj vsi učenci so Petru pripisalo dobronarstvo (99 % učencev) in skromnost (98 % učencev), 83 učencev (86 %) pa je menilo, da je Peter tudi požrtvovalen. Iz odlomka so pravilno ugotovili, da je Peter dobrega srca, da je zelo skromen in da se je pripravljen žrtvovati za svoje najbližje.

Preglednica 6: Določevanje Mihčevih lastnosti

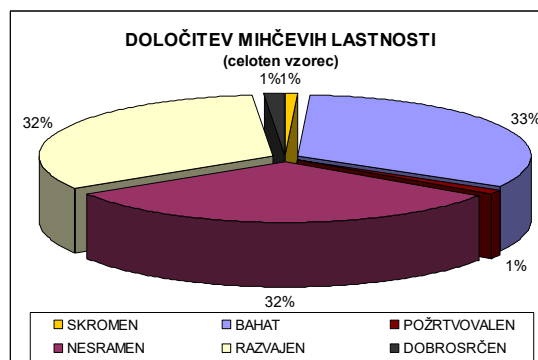
	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
SKROMEN	0	1	1	2
BAHAT	20	27	45	92
POŽRTVOVALEN	0	0	3	3
NESRAMEN	20	25	44	89
RAZVAJEN	19	26	46	91
DOBROSRČEN	0	2	2	4

Pri pripisovanju Mihčevih lastnosti ni bilo tako enostranskih odgovorov in enotnosti kot pri pripisovanju Petrovih lastnosti (glej preglednico 6, str. 33). Učenci so sicer res v večini ugotovili, da je Mihče bahat, nesramen in razvajen, nekaj učencev pa mu je vendarle pripisalo tudi skromnost (2 % učencev), požrtvovalnost (3 % učencev) in dobrosrčnost (4 % učencev). 95 % učencev je Mihčetu pripisalo bahatost, 94 % učencev meni, da je Mihče razvajen, 92 % anketiranih pa mu očita nesramnost.

Našo hipotezo lahko potrdimo, saj je večina učencev pravilno razumela znake v besedilu in pravilno ovrednotila lastnosti Petra in lastnosti Mihčeta. Še posebej prepričljivi so bili pri določevanju Petrovih lastnosti, saj mu ni nihče pripisal negativnih lastnosti, ki jih tudi v odlomku ni zaznati. Nekoliko manj enotni so si bili učenci pri določevanju lastnosti Mihčeta, toda odgovori so bili še vedno dokaj podobni in učenci so v večini ugotovili, da zanj veljajo bahatost, nesramnost in razvajenost. Razmerje odgovorov glede pripisanih lastnosti obeh likov si lahko natančneje pogledamo v grafikonu 1 in grafikonu 2.

Grafikon 1: Deleži Petrovih pripisanih lastnosti

Grafikon 2: Deleži Mihčevih pripisanih lastnosti

V grafikonu 1 in v grafikonu 2 lahko opazujemo, katera lastnost je po mnenju učencev prevladujoča pri obeh likih. Pri določevanju Petrovih lastnosti so učenci približno enakokrat obkrožili odgovore z dobrimi lastnostmi (skromnost, požrtvovalnost in dobrosrčnost). 35 % vseh obkroženih odgovorov so namenili lastnosti skromnost in prav tako 35 % lastnosti dobrosrčnost. Lastnost požrtvovalnost so obkrožili nekoliko manjkrat (obsega 30 % vseh obkroženih odgovorov). Tudi pri določevanju Mihčevih lastnosti so bili deleži njegovih prevladujočih lastnosti skoraj enaki (bahatost – 33 %, nesramnost – 32 % in razvajenost – 32 % vseh obkroženih odgovorov). Med vsemi obkroženimi odgovori

Mihčevih lastnosti mu 9 odgovorov pripisuje pozitivne lastnosti. 1 % obkroženih odgovorov Mihčetu pripisuje skromnost, 1 % požrtvovalnost in 1 % razvajenost.

Eno od lastnosti (enega in drugega) utemeljite s povzetkom v eni povedi ali s citatom iz besedila:

Iz zgornjih rezultatov je razvidno, da so učenci razločili slabe in dobre lastnosti književnih oseb in so jih v veliki meri pravilno razdelili našima dvema junakoma. Vprašanje pa je, kako si učenci razlagajo našete lastnosti. To smo želeli natančneje izvedeti. Tako so učenci eno od lastnosti enega in drugega lika, ki so ju jima določili, morali utemeljiti v povedi ali s citatom iz besedila. Njihove utemeljitve smo združili v kategorije, ki so prikazane v spodnjih preglednicah.

UTEMELJEVANJE PETROVIH LASTNOSTI:

25 učencev je pri Petru utemeljevalo lastnost skromnost, 31 učencev požrtvovalnost, 36 učencev dobrosrčnost, 3 učenci revnost in 1 učenec prijaznost.

Preglednica 7: Utemeljevanje lastnosti *skromnost* pri Petru

SKROMEN	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Odrekel se je bobu	2	3	2	7
Želel le en bob	4	/	2	6
Živel v revščini	1	/	3	4
Obleka, čevlji	1	1	1	3
Skromen pri hrani	/	1	1	2
Želel le hrano	1	/	1	2
Ni želel biti v napoto	/	/	1	1

25 učencev je utemeljevalo Petrovo lastnost skromnost (glej preglednico 7, str. 35). Pri utemeljevanju skromnosti se najprej ustavimo pri dveh kategorijah. In sicer pri »odrekel se je bobu« in »ni želel biti v napoto«. Ti dve utemeljitvi bi morda lahko pripisali kateri drugi lastnosti, pa vendar si nekateri učenci skromnost razlagajo tudi tako. 7 učencev je torej Petrovo skromnost podkrepilo z dejstvom, da se je odrekel bobu. 6 učencev je mnenja, da je Peter svojo skromnost pokazal s tem, ko si je tako močno želel le en sam krof. In tukaj se zares lepo opazi njegova skromna želja. 4 učenci so poudarili, da je Peter živel v revščini in je bil tako že prisiljen skromnega življenja. 3 učencem se je Petrova skromnost pokazala pri njegovi obleki (ob delavnikih je hodil peš, v nedeljo pa je obul Mihčeve pretesne škornje), 2 učencema pa pri opisovanju Petrovega zajtrka (slaba kava in majhen kos kruha).

Preglednica 8: Utemeljevanje lastnosti *požrtvovalnost* pri Petru

POŽRTVOVALEN	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Odrekel se je bobu	2	10	8	20
Doma ni povedal, da je lačen	/	2	2	4
Šel po hrano	/	1	3	4
Pobral bob s tal	/	1	2	3

31 učencev je utemeljevalo Petrovo lastnost požrtvovalnost. Prav tako kakor pri utemeljevanju dobrosrčnosti, je tudi požrtvovalnost največkrat utemeljena s kategorijo »odrekel se je bobu« (20 odgovorov). Učenci so ugotovili, da se je Peter zares žrtvoval, ko se je kljub veliki lakoti odrekel bobu in ga dal Francki. Za 4 učence pomeni požrtvovalnost tudi to, da Peter domačim ni povedal, da pri Mihčetu ni dobil hrane. S tem je želel obvarovati mater in Francko pred kruto realnostjo, ki jo je doživel. 4 utemeljitve so se nanašale na odhod Petra po hrano. 3 učenci pa so Petrovo požrtvovalnost utemeljili z dejstvom, da je Peter moral, če je želel prinesiti domov vsaj nekaj, bob pobrati s tal. S tem dejanjem, se je ponižal pred Mihčetom in njegovimi, hkrati pa se je žrtvoval za svoje domače, ki jih je želel razveseliti s hrano, ki je nikoli niso imeli zadosti.

36 učencev se je odločilo, da bodo utemeljili Petrovo lastnost dobrosrčnost, ki so jo (kot ostale lastnosti) videli v različnih dejanjih junaka.

Preglednica 9: Utemeljevanje lastnosti *dobrosrčnost* pri Petru

DOBROSRČEN	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Izpolnil obljubo	4	5	8	17
Odrekel se je bobu	1	4	5	10
Sestri obljubil bob	/	/	5	5
Pomagal družini	2	/	2	4

Lastnost dobrosrčnost je največkrat utemeljena s kategorijo »izpolnil obljubo« (17 odgovorov). S tem dejanjem je Peter učencem dokazal, da je dobrega srca. Opazimo pa, da je tudi dobrosrčnost utemeljena s kategorijo »odrekel se je bobu« (10 odgovorov). Učence se je Petrova dobrosrčnost dotaknila tudi, ko je sestri obljubil bob in ker je pomagal družini.

Lastnosti reven in prijazen ni bilo med danimi lastnostmi junaka, ki smo jih napisali na anketno polo, pa vendar se je 5 učencev odločilo, da bodo utemeljili ti dve lastnosti, ki sta po njihovem mnenju prav tako pripadali našemu junaku.

Preglednica 10: Utemeljevanje lastnosti *revnost* pri Petru

REVEN	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Beračil za hrano	2	/	1	3

Učenci so prepoznali revščino Petrovega življenja in njegovo siromaštvo. Ker je fant beračil za hrano, so trije učenci menili, da je Peter zelo reven.

Preglednica 11: Utemeljevanje lastnosti *prijaznost* pri Petru

PRIJAZEN	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Odrekel se je bobu	/	1	/	1
Pomagal družini	/	/	1	1

Dva učenca sta razložila Petrovo prijaznost. Po njunem mnenju jo je Peter pokazal ob odrekanju hrane in pri pomoči v družini.

Našo domnevo glede različnega razlaganja pomena danih lastnosti med učenci lahko potrdimo že pri pregledu utemeljitev Petrovih lastnosti. Za nekatere pomeni to, da se je Peter odrekel bobu, da je fant skromen, za nekatere, da je požrtvovalen, za druge pa, da je dobrasrčen in prijazen.

UTEMELJEVANJE MIHČEVIH LASTNOSTI:

61 učencev je pri Mihčetu utemeljevalo lastnost nesramnost, 18 učencev razvajenost, 12 učencev bahatost, 3 učenci zahrbtnost, 2 učenca dobrasrčnost in 1 učenec razposajenost.

Preglednica 12: Utemeljevanje lastnosti *nesramnost* pri Mihčetu

NESRAMEN	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Vrgel bob	9	11	24	44
Zatajil prijateljstvo	3	2	4	9
Norčeval se je iz Petra	2	/	2	4
Zaničuje Petra	/	/	2	2
Skopuški do Petra	1	1	/	2

Največji delež učencev (63 %) se je odločilo, da bo pri Mihčetu utemeljevalo lastnost nesramnost (glej preglednico 12, str. 38). 61 učencev je argumentiralo svojo trditev, da je Mihče nesramen. Kar 44 (72 %) med njimi jih je to dejstvo utemeljilo z Mihčevim dejanjem, ko je le-ta vrgel bob proti Petru. Lahko vidimo, da je to dejanje pustilo na učencih zelo negativen odziv. 9 učencev je lastnost nesramnost podkrepilo s tem, ko je Mihče zatajil prijateljstvo. Učenci obsojajo Mihčeta, ker ni hotel opaziti svojega prijatelja v družbi in mu v stiski ni pomagal. 4 učenci pravijo, da se je Mihče norčeval iz Petra. 2 učenca sta nesramnost Mihčeta povezala z zaničevanjem Petra. 2 učencema pa se je zdel Mihče tudi zelo skopuški do Petra in sta ga zato označila za nesramnega.

Preglednica 13: Utemeljevanje lastnosti *razvajenost* pri Mihčetu

RAZVAJEN	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Vrgel bob	/	2	6	8
Ne spoštuje hrane	/	4	/	4
Živel v preizobilju	/	/	4	4
Skopuški do Petra	1	1	/	2

18 učencev je razlagalo Mihčevo razvajenost. 8 učencev meni, da se je ta lastnost pokazala, ko je vrgel bob, 4 učenci so mnenja, da Mihče ne spoštuje hrane in je to tudi eden od pokazateljev razvajenosti. 4 učenci so to lastnost Mihčeta podkrepili z izjavo, da je živel v preizobilju. 2 učenca pa sta Mihčevo razvajenost utemeljila z dejstvom, da je bil skopuški do Petra.

12 učencev je pri Mihčetu utemeljevalo lastnost bahatost (glej preglednico 14, str. 40). Prav tako kakor razvajenost in nesramnost so tudi Mihčevo bahatost učenci utemeljevali z metanjem boba. 4 učencem se je to dejanje zdelo bahato. 4 učenci so njegovo bahatost videli v tem, ko je zatajil prijateljstvo in ni želel prepoznati Petra pred cerkvijo. 3 učenci so njegovo bahatost povezali z vzvišenostjo. 1 učenec pa je bahatost Mihčeta opisal z norčevanjem iz Petra.

Preglednica 14: Utemeljevanje lastnosti *bahatost* pri Mihčetu

BAHAT	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Vrgel bob	1	3	/	4
Zatajil prijateljstvo	1	3	/	4
Vzvišen	2	1	/	3
Norčeval se je iz Petra	/	1	/	1

Tudi pri utemeljevanju Mihčevih lastnosti so nekateri učenci želeli utemeljiti lastnost, ki je sicer ni bilo zapisane na vprašalniku. 3 učenci so želeli pojasniti, zakaj se jim zdi Mihče zahrbtn, 2 učencema se je zdel Mihče celo dobrosrčen in 1 učencu razposajen.

Preglednica 15: Utemeljevanje lastnosti *zahrbtnost* pri Mihčetu

ZAHRBTEN	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Zatajil prijateljstvo	/	3	/	3

3 učenci so mnenja, da je Mihče zahrbtn, ker je zatajil prijateljstvo.

Preglednica 16: Utemeljevanje lastnosti *dobrosrčnost* pri Mihčetu

DOBROSRČEN	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Petru dal bob	/	/	2	2

2 učenca pa sta v Mihčevih dejanjih videla tudi pozitivne strani. Bila sta mnenja, da je Mihče dobrosrčen, saj je Petru kljub vsemu dal bob (ne glede na način).

Preglednica 17: Utemeljevanje lastnosti *razposajenost* pri Mihčetu

RAZPOSAJEN	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Zatajil prijateljstvo	/	/	1	1

1 učenec je želel razložiti Mihčevo razposajenost. Meni, da se ta lastnost izraža v tem, ko je zatajil prijateljstvo do Petra.

Pri pregledovanju lastnosti Mihčeta smo lahko našo domnevo glede različnega razlaganja danih lastnosti med učenci samo še ponovno potrdili. Za nekatere pomeni to, da je Mihče vrgel bob, da je fant nesramen, za nekatere, da je razvajen, za druge pa, da je bahat. Prav tako si učenci različno razlagajo to, da je Mihče zatajil prijateljstvo. Nekateri menijo, da je s tem dejanjem pokazal svojo nesramnost, drugim to pomeni bahatost, trije učenci so namignili na zahrbtnost, en učenec pa meni, da je Mihče s tem pokazal na svojo razposajeno naravo.

Rezultati torej kažejo, da so učenci besedilo razumeli, da pa so podatke v okviru danih možnosti različno vrednotili, kar je lastnost literarnega branja. Menim, da je ob pozitivnem vrednotenju Mihčevih lastnosti koristen kakšen pogovor v razredu. Literatura tudi vzgaja, in sicer tako, da ozavešča.

4.3.1.3 Literarno branje – razumevanje vsebine (ideje) v zapletenem nevsakdanjem jeziku

3. Avtor je zelo natančno opisoval Petrovo razpoloženje na poti k Mihčetu in potem domov. Povzemite sporočilo naslednje povedi: – *Nebo, visoko razpeto, s tenkimi belimi oblaki kakor z jablanovim cvetjem posuto; ljudje, glasni in veseli, prazniško oblečeni, sami svatje; in vriskajoče petje zvonov.*

Cankar je z opisom narave opisoval Petrovo razpoloženje, ko se je le-ta napolnil proti cerkvi. Poln optimizma je korakal po poti in razmišljal o tem, kako ga bo Mihče povabil v svoj dom na obilno kosilo. Svojega veselja ni mogel prikriti. Nebo se mu je zdelo visoko, oblaki so bili ta dan zanj nekaj posebnega, vsi ljudje okoli njega so se mu zdeli

veseli, vse je bilo praznično in tudi zvonovi so ta dan zvonili drugače. Tako je njegovo veselo razpoloženje poetično opisoval Cankar. V kolikšni meri pa bodo učenci prepoznali, da je avtor v tem opisu skušal opisati Petrovo vedro razpoloženje?

H3: Predvidevamo, da bodo učenci devetih razredov razumeli idejo metaforičnega jezika, ki ga je Cankar uporabil pri opisovanju Petrovega razpoloženja.

Povzetke povedi, ki so jih učenci naredili, smo združili v sedem kategorij. Učenci so odgovarjali zelo podobno, pa vendar je le manjšini uspelo razvozlati, kaj je želel pisatelj v tem stavku zares povedati.

Preglednica 18: Povzemanje sporočila Cankarjeve povedi

	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Veselo razpoloženje Petra	3	2	4	9
Lep dan, čas praznovanja, slavja	7	6	9	22
Lepo vreme, veseli ljudje, zvonjenje zvonov (obnova povedi)	6	11	20	37
Ljudje gredo v cerkev	/	/	3	3
Poroka	2	2	4	8
Pustovanje	/	/	1	1
Brez odgovora	2	8	7	17

17 učencev (18 %) na to vprašanje ni odgovorilo in povedi niso prevedli v vsakdanji jezik. Ostali učenci pa so prevajali dokaj podobno. Le 9 učencev (9 %) je

ugotovilo, da je pisatelj s tem opisom želel prikazati veselje, ki ga je Peter doživljal, ko se je napotil do cerkve. Ta rezultat nas je nekoliko presenetil, saj so učenci odlomek že predhodno obravnavali in smo pričakovali, da bodo ta stavek bolje razumeli. 59 učencev (61 %) je odgovarjalo zelo podobno. 22 jih je poved razumelo kot opis nekega praznovanja ali slavlja, 37 učencev pa je stavek samo parafraziralo oz. so samo nekoliko spremenili besedni red. Povedi niso postavili v celoten kontekst besedila in ga zato tudi niso pravilno razumeli. 8 učencev je sklepalo, da poved opisuje poroko, 1 učenec pa je poved povezal z naslovom črtice in poved razložil kot čas pustovanja.

Našo hipotezo bomo zavrnil, saj večina učencev ni razumela zapletene metaforike Cankarjevega dela.

4.3.1.4 Književno znanje (literarna teorija) – poznavanje zgradbe literarnega besedila

4. Na priloženem listu z besedilom obkrožite tisti del besedila, ki vam pomeni vrh. Nato v eni povedi utemeljite vašo odločitev.

H4: Predvidevamo, da bo večina učencev znala določiti vrh besedila.

Najprej smo preverili, katere dele besedila so učenci obkrožili in ali vsaj v neki meri sovpadajo z dejanskim vrhom besedila. Ugotavljali smo, koliko učencev je pravilno obkrožilo vrh besedila.

Preglednica 19: Obkroževanje vrha besedila

	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Pravilno obkrožen vrh dogajanja	15	11	33	59
Neppravilno obkrožen vrh dogajanja	3	9	8	20
Brez odgovora	2	9	7	18

Za večino učencev pomeni vrh podobno – najbolj zanimiv in napet dogodek, pa vendar so za vrh obkroževali zelo različne dele besedila. 18 učencev ni obkrožilo vrha dogajanja. 59 učencev (61 %) je vrh pravilno obkrožilo (vrh besedila predstavlja odstavek »*Sam Bog je hotel /... / In hišna je zaprla duri.*«). Samo 59 učencev (61 % vseh anketiranih) je vrh pravilno določilo, zato naše hipoteze ne moremo potrditi.

Naprej nas je zanimalo, kako učenci razumejo vrh besedila. Pregledali smo njihove utemeljitve, zakaj so določen del besedila označili kot vrh besedila in jih združili v 9 kategorij.

Preglednica 20: Utemeljevanje vrha besedila

	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Dogajanje je tu najbolj napeto, razburljivo, zanimivo, glavni dogodek	12	9	22	43
Peter doživi ponižanje, zave se krute resnice	/	1	9	10
Zgodba se tu zaplete oz. razplete	3	1	4	8
Mihče razkrije svoj pravi obraz	1	2	/	3
Zelo čustven del	/	3	/	3
Opis družine (uvod)	1	1	/	2
Požrtvovalnost	/	1	1	2
Peter dobi bob, po katerega je prišel	/	2	/	2
Ostalo	1	/	5	6

Učenci vrh besedila doživljajo na zelo različne načine (glej preglednico 20, str. 44). Za nekatere pomeni vrh besedila že čisto uvodni del, za druge pa čisto zaključni del črtice. 43 učencem (44 %) pomeni vrh besedila tisti del, kjer je dogajanje najbolj napeto, razburljivo in zanimivo in vsebuje glavni dogodek. 8 učencem pa se zdi glavni dogodek, ko se Peter popolnoma poniža in se zave krute resnice.

Kako različno so učenci doživljali vrh besedila, je natančneje predstavljeno spodaj, skupaj z njihovimi utemeljitvami (v oklepajih je zapisano število istih utemeljitev oz. istih določitev vrha):

OŠ BREŽICE:

»Sam Bog je hotel /... / In hišna je zaprla duri.« (13)

Utemeljitev:

- takrat se spozna, kakšen je Mihče v resnici
- to je glavni dogodek zgodbe (3)
- Mihče vrže bob v Petra (2)
- tu je dogajanje najbolj razburljivo
- tu je dogajanje najbolj napeto (2)
- tu se zgodba zaplete, tu se podrejo vsi Petrovi upi
- tu se zgodba zaplete
- ko vrže Mihče bob v Petra, se stvari začnejo razpletati
- tu je vrh

»Sam Bog je hotel /... / Jaz sem se smejal in vsi so smejali ter so rekli, da sem razposajen ...« (2)

Utemeljitev:

- tu je najbolj napeto
- v vrhu so najbolj zanimivi dogodki

»Petra je zbudilo glasno zvonjenje; /... / Pa kmalu pridi, ne mudi se brez potrebe.« (1)

Utemeljitev:

- opiše družino, materine besede, uvod

»Ko je ugledal hišo belo in visoko, je postal ter pomislil /... / Sram ga je bilo.« (2)

Utemeljitev:

- takrat pride Peter do hiše in ga je sram, dogajanje je najbolj napeto
- glavno dogajanje

OŠ SOSTRO LJ:

»Sam Bog je hotel /... / In hišna je zaprla duri.« (9)

Utemeljitev:

- tu se zgodi vrhunec in Mihče pokaže pravi obraz
- Mihče je Petru vrgel bob, po katerega je prišel
- tu je vrhunec in tu se pokaže, kakšen je Mihče
- najbolj napet dogodek v zgodbi
- tu je najbolj čustven del zgodbe, potem se počasi zaključuje
- tu je dobil bob, ki ga je obljubil sestrici
- Peter dobi bob
- Mihče vrže bob proti Petru
- pokazalo se je, da so razmere težke in da mora Peter velikokrat sprejeti sramoto

»Šel je na vrt; /.../ Tako se je zgodilo, pa sem šel, da vam prinesem bobov polno skledo in celo špehovko.« (4)

Utemeljitev:

- v tem delu se začne zgodba razpletati
- v tem delu se odvija bistvo zgodbe
- ko je Peter v Mihčetovi hiši in ga preplavljajo različne misli in čustva
- tu je bistvo zgodbe – Peter dvomi, je žalosten. Nastopi nespodobno vedenje premožnih ljudi

»Petra je zbudilo glasno zvonjenje; /... / Nato je popil kavo, gorko sivkasto vodo, ter pojedel svoj delež soržičnega kruha, ki je bil tisto jutro manjši nego druge dni.« (1)

Utemeljitev:

- opisuje začetek

»Kako je bilo, Peter? /.../ Samo, da si jedel in pil!« (1)

Utemeljitev:

- pokazal je svojo požrtvovalnost

»Samo, da me je videla, se je razveselil Peter /.../ Jedel sem, mati, in pil; vzeti pa nisem mogel, veliko gospode je bilo tam!« (1)

Utemeljitev:

- najbolj napet del

»Samo, da me je videla!« se je razveselil Peter. »Povedala bo in bo vse storila; čakal bom, saj ni treba, da bi bil prvi na vrsti!« (1)

Utemeljitev:

- najbolj napet del

»Peter je stal in strmел /.../ Tako se je zgodilo, pa sem šel, da vam prinesem bobov polno skledo in celo špehovko.« (1)

Utemeljitev:

- čustven del

OŠ CENTER NM:

»Sam Bog je hotel, da e bil stopil preblizu. /... / In hišna je zaprla duri.« (24)

Utemeljitev:

- Peter se je žrtvoval in ponižal, da je dobil en sam krof
- tu se zgodi glavni dogodek (2)
- tu se je Peter ponižal, Mihče pa mu je pokazal, da sodi med berače
- naslov črtice je bobi in ravno tu se dogajajo stvari glede bobov; in celotna zgodba se navezuje na ta dogodek
- Peter je tu dokončno ponižan in ni več nobene možnosti, da bi se pridružil kosilu
- tu se začne zgodba zapletati
- tu Mihče vrže Petru bob (3)
- to je najbolj izrazit dogodek (izdaja) – nabit s čustvi
- tu je dogajanje najbolj napeto (3)

-
- to je najbolj napet dogodek in tu je opisano Petrovo ponižanje
  - tu je Peter doživel največje ponižanje, je pa tudi dobil krof, po katerega je prišel
  - zgodba se tu obrne (iz veselega razpoloženja v razočaranje) – Mihče nesramno vrž bob Petru in ga s tem razočara
  - tu Mihče razkrije sebe in poniža Petra
  - tu je prikazan dogodek, ki je pisatelja sploh pripravil do pisanja o tem dnevu
  - tu je najbolj napeto (ko Mihče ugleda Petra in le-ta misli, da ga bo povabil naprej)
  - ker je Peter čakal na trenutek, da ga Mihče opazi in to se tu tudi zgodi, vendar ga potem tudi odžene
  - tu se končno zgodi dogodek, ki ga je Peter čakal, čeprav se ni odvil po njegovih pričakovanjih
  - to je najbolj pomemben in napet del
  - do tega trenutka se je vzdušje vzpenjalo, po tem dogodku pa je začelo padati

»V roki sem držal velik, še gorak, s cukrom potresen bob, zamahnil sem in sem ga zalučal proti durim. /.../ In hišna je zaprla duri.« (4)

Utemeljitev:

- tu je bil Peter najbolj osramočen – Mihče je storil grozno dejanje
- Mihče je tu vrgel Bob
- to je bil višek Mihčeve nesramnosti
- tu opisuje Mihčevo dobrosrčnost, ker je zaličal bob Petru

»Takrat, Bog se usmili, sem ga ugledal, ko je stal v veži, majhen in plah, v zakrpani obleki .... /.../ In hišna je zaprla duri.« (3)

Utemeljitev:

- tu se je Peter zavedel, da bo šel domov lačen in je spoznal, kakšen je Mihče (
- tu je najbolj napeto, potem se začne razpletati
- tu je bil Peter ponižan

»Kakor berač,« je pomislil, »ki stoji v krčmi pred durmi, kadar je svatba in ga nejevoljni odrivajo pijani svatje!« /.../ »Spomnil se je matere.« (2)

Utemeljitev:

- tu je dogajanje najbolj napeto (2)

»Kosijo, pokosili bodo!« ga je spreletelo. /.../ »In hišna je pzaprla duri.« (1)

Utemeljitev:

- do konca tega dela se Petrova žalost in ponižanje stopnjujeta

»V roki sem držal velik, še gorak, s cukrom potresen bob, zamahnil sem in sem ga zalučal proti durim. /.../ Nato je šel počasi, s težkimi nogami in sklonjenim hrbtom preko veže, pobral je bob, nikamor ni več pogledal in ni več čakal.« (1)

Utemeljitev:

- tu je bil Mihče nesramen do Petra in Peter se je počutil ponižanega

»Petra je zbudilo glasno zvonjenje;« /... / »Pa kmalu pridi, ne mudi se brez potrebe!« je zaklicala mati še na pragu za njim. (1)

Utemeljitev:

- tu je obljubil, da bo prinesel krof za sestrico

»Res bi se ne spodobilo! /.../ Lačen je bil.« (1)

Utemeljitev:

- Peter se je materi zlagal, da je že jedel, in je celo noč stradal

»Največji bob prinesem tebi, Francka, in še s cukrom bo potresen!« (1)

Utemeljitev:

- samo za Francko je šel iskat krof

»Takrat ga je ugledal Mihče.« (1)

Utemeljitev:

- tu je Peter pomislil, da ga bo Mihče povabil naprej

»Peter je stal in strmél. /.../ Na vrt je stopil, stopil je na cesto, nameril se je v klanec.« (1)

Utemeljitev:

- tu je Peter izgubil zaupanje v ljudi

»Krenil je v senožet, tam pa je legel v travo, ker je bil truden; /.../ ... nocoj, ko so prvič zapeli zvonovi ...« (1)

Utemeljitev:

- zavedal se je, da so ga nagnali domov lačnega, le z enim bobom in osramočenega.

4.3.1.5 Literarna teorija – opredelitev literarne vrste

5. Pripoved Bobi je kratka, izpoveduje avtorjeva čustva in v njej nastopa malo oseb. Kako imenujemo takšno literarno vrsto?

H5: Predvidevamo, da bo večina učencev vedela, da gre pri Bobih za literarno vrsto, ki jo imenujemo črtica.

Preglednica 21: Določitev literarne vrste odlomka besedila Bobi

	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Basen	0	0	0	0
Roman	0	0	0	0
Črtica	20	29	41	90
Povest	0	0	7	7

Večina učencev (93 %) je pravilno določila literarno vrsto. 90 učencev je obkrožilo, da odlomek besedila spada v literarno vrsto, ki jo imenujemo črtica. 7 učencev pa je mnenja, da so Bobi povest. Nihče ni obkrožil, da je besedilo basen ali roman.

Našo hipotezo lahko potrdimo, saj je 93 % anketiranih učencev pravilno ugotovilo, da ima besedilo Bobi vse lastnosti literarne vrste, ki jo imenujemo črtica.

4.3.2 Pola 2

4.3.2.1 Književno znanje – poznavanje Cankarjevih sodobnikov

1. Podčrtaj imena Cankarjevih sodobnikov!

Tudi v naslednjih dveh vprašanjih nismo določili, koliko odgovorov morajo učenci obkrožiti. Sami so morali ugotoviti, kateri avtorji pripadajo obdobju, v katerem je deloval tudi Ivan Cankar. Zato so učenci obkroževali različno število odgovorov.

H1: Predvidevamo, da bo večina učencev med naštetimi avtorji znala poiskati sodobnike Ivana Cankarja.

Preglednica 22: Prepoznavanje Cankarjevih sodobnikov

	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
JOSIP JURČIČ	0	2	2	4
PRIMOŽ TRUBAR	0	0	0	0
FRANCE PREŠEREN	0	0	1	1
JOSIP MURN	20	27	41	88
OTON ŽUPANČIČ	19	28	44	91
DRAGOTIN KETTE	19	28	48	95

Učenci so morali med danimi pisci izbrati Cankarjeve sodobnike – avtorje, ki so delovali v času moderne. Največ učencev (98 %) je v Cankarjevo obdobje uvrstilo Ketteja. Le dva učenca sta menila, da Kette ni Cankarjev sodobnik. 94 % učencev je med sodobnike uvrstilo Župančiča, 91 % učencev pa je pravilno obkrožilo tudi Murna. 5 odgovorov (5 %) je bilo napačnih. 4 anketirani so med sodobnike uvrstili tudi Jurčiča in 1 učenec celo Prešerna.

Našo hipotezo bi lahko potrdili, saj so učenci v večini prepoznali Ketteja in Župančiča kot Cankarjevega sodobnika. Nekoliko manj odločni so bili pri obkroževanju Murna, pa vendar še vedno uspešni.

4.3.2.2 Književno znanje – poznavanje Cankarjevih del

2. Katere od naštetih del je napisal Ivan Cankar?

H2: Predvidevamo, da bo večina učencev znala poiskati dela Ivana Cankarja.

Preglednica 23: Prepoznavanje del Ivana Cankarja

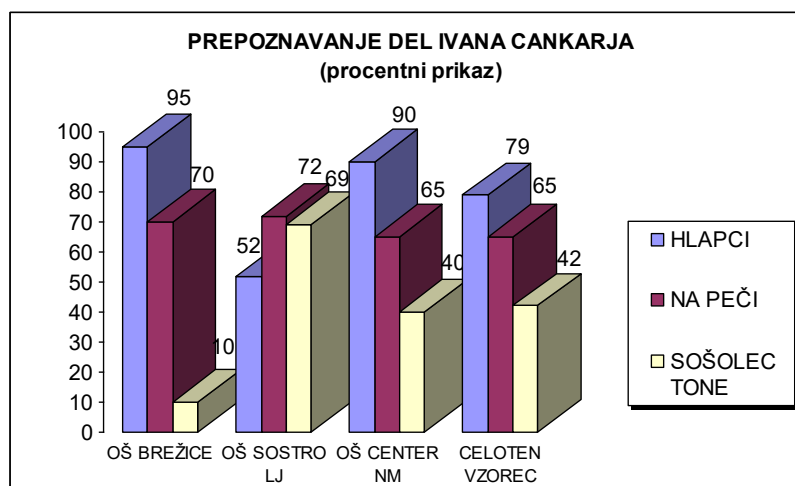
	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
HLAPCI	19	15	43	77
MARTIN KR PAN	0	0	0	0
VISOŠKA KRONIKA	0	0	8	8
NA PEČI	14	21	31	63
SOŠOLEC TONE	2	20	19	41
POVODNI MOŽ	0	0	0	0

Med šestimi naštetimi deli tri pripadajo Ivanu Cankarju. 8 učencev (8 %) je obkrožilo napačen odgovor. Visoško kroniko, delo Ivana Tavčarja, so označili kot delo Ivana Cankarja. Rezultati tega vprašanja so nas nekoliko presenetili. Pričakovali smo nekoliko boljše rezultate. Največkrat so učenci pravilno obkrožili delo Hlapci – predvsem poznajo to delo kot delo Ivana Cankarja učenci iz OŠ Brežice in iz OŠ Center NM.

Z rezultatom pri določanju del Ivana Cankarja nismo bili najbolj zadovoljni. Zato smo raziskovali naprej. Zanimalo nas je, kako so učenci posameznih šol obkroževali dela Ivana Cankarja.

Učenci OŠ Brežice so v večini (95 %) obkrožili Hlapce kot delo Ivana Cankarja (glej grafikon 3, str. 53). Tudi rezultati učencev OŠ Center so bili še vedno v okviru naših pričakovanj. 90 % jih je namreč menilo, da so Hlapci delo Ivana Cankarja. Učenci OŠ Sostro pa so se pri tem odgovoru nekoliko manj izkazali. Samo dobra polovica učencev te šole namreč meni, da Hlapci pripadajo opusu Ivana Cankarja. Je pa največji delež učencev OŠ Sostro pravilno odgovorilo in obkrožilo še ostali dve Cankarjevi deli Na peči (72 % učencev) in Sošolec Tone (69 % učencev). Najmanj so učenci obkroževali delo Sošolec Tone. Samo 41 učencev v celotnem vzorcu (manj kot polovica) je pravilno obkrožilo tudi

to delo. Zanimivo je, da sta samo dva učenca brežiške osnovne šole prepoznala delo Sošolec Tone kot delo Ivana Cankarja.

Grafikon 3: Procentni prikaz pravih odgovorov pri določevanju del Ivana Cankarja po posameznih šolah

Našo hipotezo lahko zavrnilo, saj učenci v večini niso pravilno obkrožali Cankarjeva dela.

4.3.2.3 Književno znanje – podatki iz Cankarjevega življenja

3. Dopolni!

Pri tem vprašanju so učenci morali dopolnjevati naše povedi, v katerih so bili izpuščeni ključni podatki o Ivanu Cankarju. Zanimalo nas je, koliko faktografskih podatkov o pisatelju so si učencu zapomnili od učne obravnave.

H3: Predvidevamo, da bodo učenci imeli kar nekaj težav pri faktografskih podatkih, ki so se jih morali naučiti o Ivanu Cankarju.

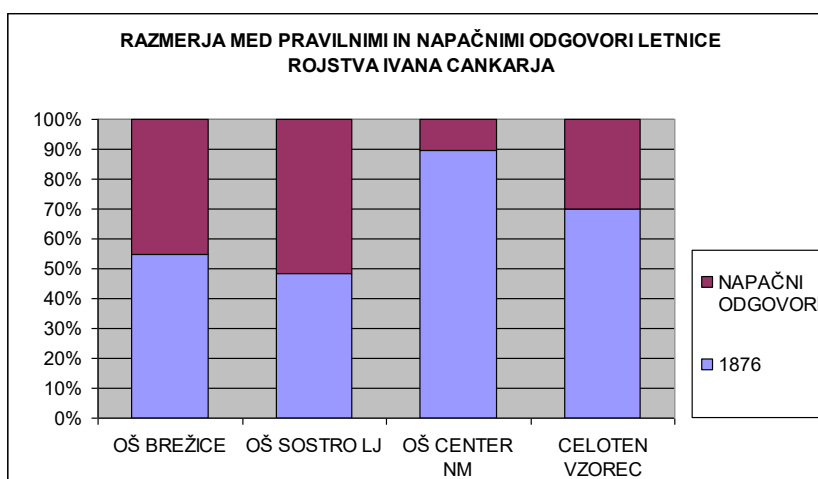
Letnica rojstva:

Najprej nas je zanimalo, koliko učencev se še spominja letnice rojstva Ivana Cankarja.

Preglednica 24: Navajanje letnice rojstva Ivana Cankarja

LETNICA	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
1876	11	14	43	68
1870	5	/	/	5
1929	/	/	2	2
1965	/	/	2	2
19. stoletje	/	2	/	2
1889	/	1	/	1
1899	1	/	/	1
Brez odgovora	3	12	1	16

68 učencev (70 %) je pravilno zapisalo leto 1876 kot letnico rojstva Ivana Cankarja. 5 učencev je zapisalo, da se je rodil leta 1870. Zagotovo sta pravilna tudi odgovora 19. stoletje, pa vendar smo želeli nekoliko natančnejši podatek. 1 učenec je navedel leto 1889 kot letnico rojstva, čeprav je znano, da je prav to leto Ivan Cankar že izdal pomembno pesniško zbirko Erotika, ki je poleg dela Čaše opojnosti (avtorja Otona Župančiča) pomenila nastop slovenske moderne. Kar 16 učencev pa na to vprašanje ni odgovorilo.

Grafikon 4: Razmerje med deleži pravih in napačnih odgovorov letnice rojstva Ivana Cankarja po posameznih šolah

Največji delež pravih odgovorov pri navajanju letnice rojstva Ivana Cankarja pripada OŠ Center NM. Kot lahko vidimo iz grafikona 4, je kar 90 % njihovih anketiranih

učencev pravilno navedlo letnico rojstva. Le 5 učencev iz te šole pa na to vprašanje ni pravilno odgovorilo. Največji delež napačnih odgovorov (59 %) so navedli učenci OŠ Sostro. Ta rezultat je zelo slab, saj je na odgovor pravilno odgovorilo manj kot polovica vseh anketiranih učencev te šole. 12 učencev te šole na to vprašanje sploh ni odgovorilo.

Kraj rojstva:

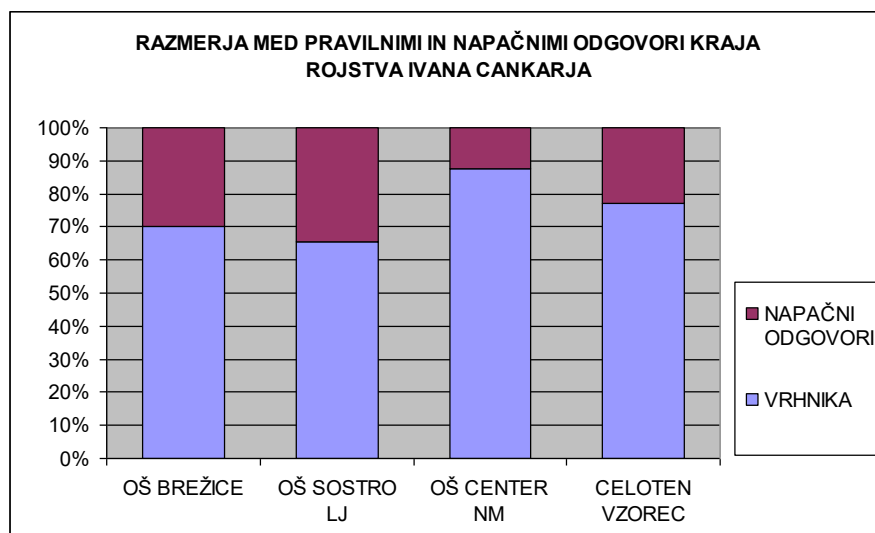
Ivan Cankar se je rodil na Vrhniki (v hiši Na klancu). Ali učenci vedo za kraj njegove rojstne hiše?

Preglednica 25: Navajanje kraja rojstva Ivana Cankarja

KRAJ	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Vrhnika	14	19	42	75
Klanec	4	/	/	4
Ljubljana	/	2	/	2
Cukrarna	/	/	2	2
Bela Krajina	/	/	1	1
Brez odgovora	2	8	3	13

Nekoliko več pravih odgovorov kot pri navajanju letnice rojstva smo dobili pri navajanju kraja rojstva Ivana Cankarja. 77 % učencev je na to vprašanje pravilno odgovorilo. 75 učencev je tako pravilno napisalo Vrhniko kot kraj rojstva Ivana Cankarja. 13 učencev pa na to vprašanje ni odgovorilo.

Tudi pri tem vprašanju največji delež pravih odgovorov pripada OŠ Center NM. 88 % anketiranih učencev te šole je navedlo Vrhniko kot kraj rojstva. OŠ Sostro in OŠ Brežice pa sta si podobno kot pri prejšnjem vprašanju pri deležih zelo podobna. 70 % učencev OŠ Brežice in 66 % učencev OŠ Sostro je na vprašanje o kraju rojstva Ivana Cankarja odgovorilo pravilno (glej grafikon 5, str. 56).

Grafikon 5: Razmerje med deleži pravilnih in napačnih odgovorov kraja rojstva Ivana Cankarja po posameznih šolah

Letnica smrti:

Koliko anketiranih učencev ve, da je Cankar umrl leta 1918?

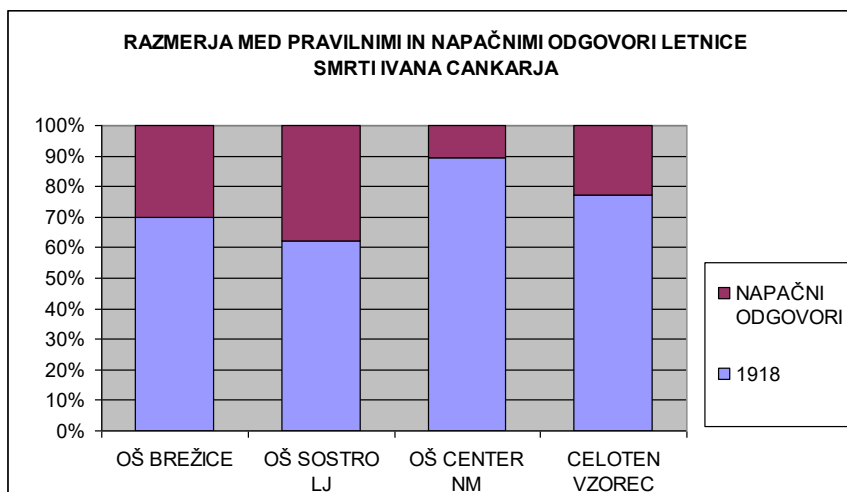
Preglednica 26: Navajanje letnice smrti Ivana Cankarja

LETNICA	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
1918	14	18	43	75
1916	3	/	/	3
1899	2	/	/	2
1984	/	/	2	2
Brez odgovora	1	11	3	15

75 učencev je pravilno odgovorilo, da je Ivan Cankar umrl leta 1918. 3 učenci so zapisali leto 1916 kot letnico pisateljjeve smrti, kar je še precej blizu pravilnemu odgovoru. 2 učenca sta navedla letnico 1899 kot leto njegove smrti. Samo predvidevamo lahko, da sta ta dva učenca pomešala pomembne letnice v povezavi z Ivanom Cankarjem, saj vemo, da je pisatelj to leto izdal zbirko Erotika in s tem otvoril obdobje moderne. Nikakor pa ne moremo opravičiti dveh odgovorov, ki sta kot letnico smrti navedla leto 1984. 15 učencev na to vprašanje ni odgovorilo.

77 % anketiranih je na vprašanje o letnici smrti Ivana Cankarja odgovorilo pravilno. Naprej pa so nas zanimala razmerja med pravilnimi in napačnimi odgovori učencev posameznih šol in celotnega vzorca.

Grafikon 6: Razmerje med deleži pravilnih in napačnih odgovorov letnice smrti Ivana Cankarja po posameznih šolah

Največji delež pravilnih odgovorov smo zopet dobili iz OŠ Center NM, najmanjši delež (62 %) pravilnih odgovorov pa iz OŠ Sostro.

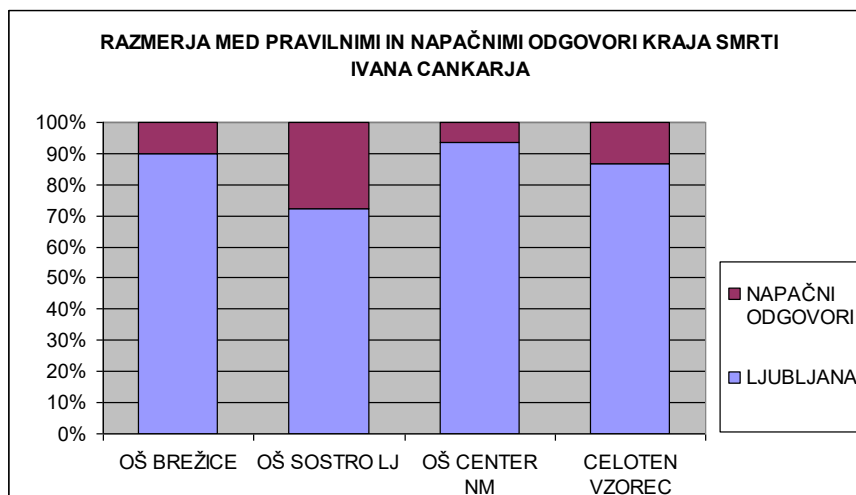
Kraj smrti:

Ivan Cankar je umrl v Ljubljani (v Cukrarni). Pokopan je na ljubljanskih Žalah v Grobnici Moderne skupaj s še preostalimi tremi predstavniki moderne. Ali učenci vedo za kraj njegove smrti?

Preglednica 27: Navajanje kraja smrti Ivana Cankarja

KRAJ	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Ljubljana	18	21	45	84
Kranj	/	/	2	2
Brez odgovora	2	8	1	11

V preglednici 27 (glej str. 57) lahko vidimo, da 11 učencev na vprašanje o kraju smrti pisatelja ni odgovorilo. 2 učenca sta odgovorila napačno, in sicer sta mislila, da je Ivan Cankar umrl v Kranju. 84 učencev pa je pravilno navedlo Ljubljano kot kraj smrti pisatelja.

Grafikon 7: Razmerje med deleži pravih in napačnih odgovorov kraja smrti Ivana Cankarja po posameznih šolah

87 % anketiranih je pravilno odgovorilo na zastavljeno vprašanje o kraju smrti pisatelja. Največ napačnih odgovorov (oz. odgovorov sploh ni bilo) smo dobili iz OŠ Sostro. 28 % njihovih anketiranih devetošolcev ni vedelo, da je Cankar svojo življenjsko pot zaključil v Ljubljani. Največji delež (94 %) pravih odgovorov pa smo pridobili iz OŠ Center.

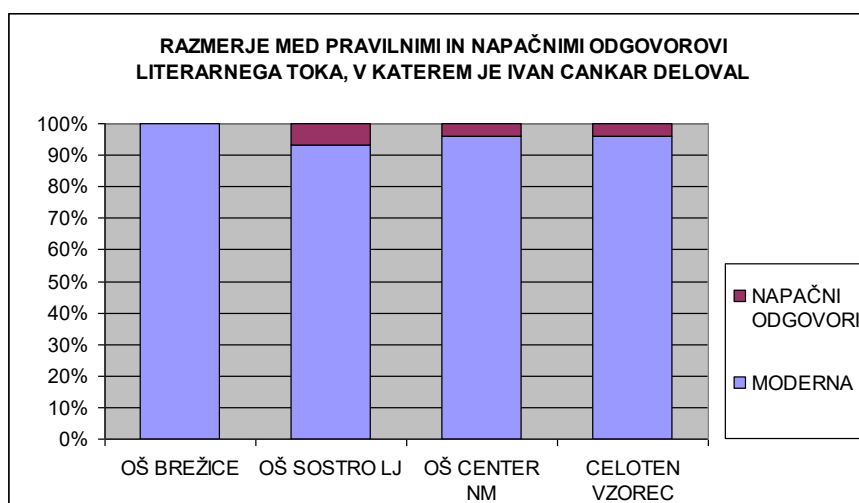
Literarno obdobje:

Pri pouku so se učenci naučili, da je Ivan Cankar deloval v literarnem obdobju, ki se je imenoval moderna. V slovenski literaturi se je obdobje moderne pričelo prav s Cankarjem (in Župančičem) in njegovo zbirko pesmi Erotiko leta 1899. Prav tako pa naj bi se to obdobje tudi zaključilo s Cankarjem in njegovo smrtjo leta 1918. Zanimalo nas je, koliko učencev bo na vprašanje o poimenovanju literarnega obdobja, v katerem je imel Ivan Cankar osrednjo vlogo (predvsem v prozi), pravilno odgovorilo.

Preglednica 28: Poimenovanje literarnega obdobja, v katerem je deloval Ivan Cankar

LITERARNI TOK	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Moderna	20	27	46	93
Brez odgovora	/	2	2	4

93 (96 %) anketiranih učencev je na to vprašanje odgovorilo pravilno, 4 učenci pa na ta odgovor niso znali odgovoriti. S tem rezultatom smo bili zelo zadovoljni.

Grafikon 8: Razmerje med deleži pravilnih in napačnih odgovorov literarnega toka, v katerem je deloval Ivan Cankar

Kot lahko razberemo iz grafikona 8, vidimo, da so bili pri tem vprašanju najuspešnejši učenci OŠ Brežice, ki so 100% pravilno odgovorili. Napačnih odgovorov ni bilo. Le 4 učenci na vprašanje niso odgovorili.

Največ težav pri tem sklopu vprašanj so imeli učenci z vprašanjem o letu rojstva Ivana Cankarja. Najbolj odločni pa so bili pri odgovoru o poimenovanju literarnega obdobja, kjer so samo 4 učenci napačno odgovorili oz. na vprašanje sploh niso odgovorili.

Našo hipotezo, da bodo imeli učenci pri teh vprašanjih kar nekaj težav, bomo potrdili, saj so učenci vseh treh šol pri različnih vprašanjih imeli dosti nepravilnih odgovorov.

4.3.2.4 Pozitiven odnos do književnosti

Med vzgojnimi cilji pouka književnosti je tudi privzgojiti pozitiven odnos do književnega ustvarjanja. Nekateri učenci imajo pozitiven odnos oblikovan že od doma, drugi pa se s književnimi deli srečujejo samo v šoli pri pouku književnosti in do književnosti nimajo posebnega odnosa. Pri slednjih je potreba, da bi jim v šoli privzgojili pozitiven odnos do književne kulture, zato še toliko večja. Zanimalo nas je, kakšno je stanje glede odnosa do Cankarja in želje po poznavanju njegovih del v osnovni šoli.

4. Menite, da je Cankarjeva dela potrebno poznati?

Pojavljajo se dileme, ali naj bi v šolah obravnavali klasike ali ne. Vedno se mnenja razdelijo, zagovorniki in nasprotniki zagovarjajo svoja stališča. »Angleška revija Literature Matters je objavil imaginarni disput dveh tipov učiteljev književnosti, od katerih eden zagovarja predvsem interese sodobnega mladega bralca, drugi pa predvsem obravnavanje kakovostne literature in prenašanje literarne dediščine na mlade generacije« (Krakar Vogel, 2000/2001, str. 125, 136).

Kaj pa pravijo naši učenci? Ali je Cankarja in njegova dela potrebno poznati?

H4: Predvidevamo, da večini učencev v devetem razredu poznavanje Cankarja ne pomeni kaj dosti in so mnenja, da jim dela Cankarja ni potrebno poznati.

Preglednica 29: Ali je potrebno poznati Cankarjeva dela?

	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
DA	17	24	48	89
NE	3	5	0	8

Dobili smo nepričakovani rezultat. Kar 89 učencev, kar predstavlja 92 % vseh anketiranih, meni, da je Cankarjeva dela potrebno poznati. Našo hipotezo, v kateri smo predpostavljali, da so učenci mnenja, da Cankarjeva dela ni potrebno poznati, tako lahko zavrnamo. Iz dobljenih rezultatov lahko sklepamo, da si učenci želijo spoznati tudi

nekoliko težjo literaturo, ki jim ni tako blizu in da si želijo spoznavati literaturo, ki je pomembna za slovensko književnost. Lahko pa je rezultat tudi posledica tega, da učenci niso želeli odgovarjati, tako kot so dejansko mislili, saj se večina devetošolcev prav zagotovo zaveda, da je bil Cankar zares velik pisatelj in pomemben mož v zgodovini slovenskega slovstva. Samo osem učencev meni, da Cankarjeva dela ni potrebno poznati.

4.3.2.5 Pozitiven odnos do književnosti

5. Utemeljite zgornji odgovor v eni ali dveh povedih

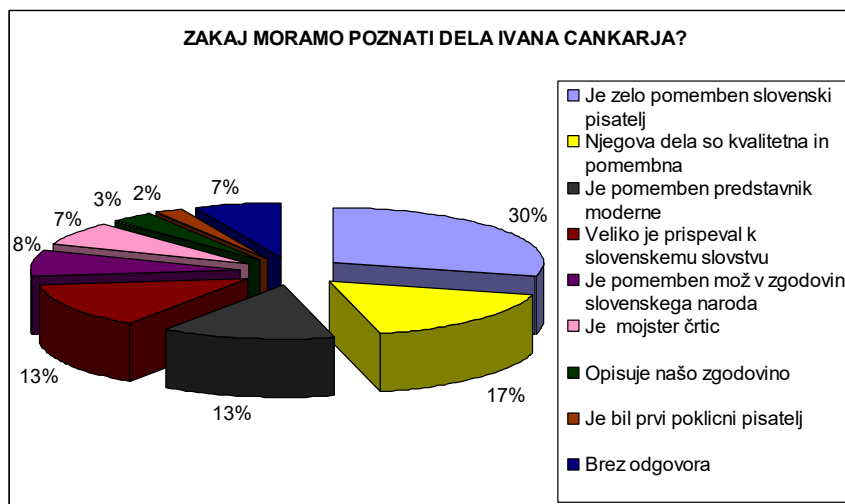
Odgovore učencev, s katerimi so utemeljevali, zakaj moramo Cankarjeva dela poznati, smo združili v devet kategorij.

Med 89 utemeljitvami je prevladovala trditev, da je bil Cankar naš največji oz. najpomembnejši pisatelj (glej preglednico 30, str. 62). 26 učencev (27 %) meni, da bi morali Cankarjeva dela poznati že zato, ker je bil prav on največji in najpomembnejši slovenski pisatelj. 15 učencev (15 %) meni, da bi morali Cankarjeva dela poznati, ker so le-to zelo kvalitetna in pomembna dela. 12 učencev (12 %) meni, da je Cankar pomemben predstavnik moderne in je to pravi razlog, da bi njegova dela morali poznati. Prav tako 12 učencev meni, da je Cankar zelo veliko prispeval k slovenskemu slovstvu in bi bilo zato tudi prav, da njegova dela poznamo. Med utemeljitvami, zakaj bi morali njegova dela poznati, najdemo tudi to, da je mojster črtic, opisuje našo zgodovino in da je bil prvi poklicni pisatelj pri nas. 8 učencev ni utemeljilo svoje odločitve, zakaj menijo, da moramo poznati Cankarjeva dela.

Preglednica 30: Zakaj moramo poznati Cankarjeva dela?

DA	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Je zelo pomemben slovenski pisatelj	8	3	15	26
Njegova dela so kvalitetna in pomembna	/	4	11	15
Je pomemben predstavnik moderne	3	1	8	12
Veliko prispeval k slovenskemu slovstvu	2	6	4	12
Je pomemben mož v zgodovini slovenskega naroda	1	3	3	7
Je mojster črtic	1	4	1	6
Opisuje našo zgodovino	2	1	/	3
Je bil prvi poklicni pisatelj	/	/	2	2
Brez odgovora	/	2	4	6

V grafikonu 9 lahko vidimo odgovore, zakaj bi po učencevih besedah morali poznati dela Ivana Cankarja, tudi procentualno. Največji delež učencev (30 %) meni, da bi dela Cankarja morali poznati že zaradi tega, ker je zelo pomemben slovenski pisatelj. Ostali odgovori pa so zastopani z manjšimi procentnimi vrednostmi.

Grafikon 9: Delež posameznih kategorij utemeljitev, zakaj moramo Cankarjeva dela poznati

Mogoče je domnevati, da je večinsko pozitivno vrednotenje bolj rezultat pouka kakor pa spontane recepcije.

Vsi učenci pa le niso menili, da je potrebno dela Cankarja poznati. Med anketiranimi učenci so bili tudi učenci, ki so mnenja, da dela Ivana Cankarja ni potrebno poznati. Zakaj? Njihove utemeljitve smo razvrstili v osem kategorij (glej preglednico 31, str. 64).

Utemeljitev učencev, zakaj menijo, da Cankarjev del ni potrebno poznati, so bile zelo zanimive. 8 učencev je utemeljevalo svoje prepričanje, vsak na svoj način. Najbolj optimističen je odgovor, ki pravi, da bi lahko podatke poiskali na internetu. Druge utemeljitve pa kažejo na precej negativnejši odnos do Cankarja in poznavanja njegovih del (to so dolgočasna dela, to so stara dela, ki niso nič posebnega ...).

Preglednica 31: Zakaj Cankarjevih del ni potrebno poznati?

NE	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Ker so dolgočasna	/	1	/	1
Ker so to stara dela	/	1	/	1
Ker niso nič posebnega	/	1	/	1
Preveč piscev moramo poznati	/	1	/	1
Ni bil tako pomemben	1	/	/	1
Podatke bi lahko poiskali na netu	1	/	/	1
Me ne zanima	1	/	/	1
Brez odgovora	/	1	/	1

4.3.2.6 Razgledanost po literaturi (književna kultura)

6. Se spomite kakšne pomembne Cankarjeve misli – povzemite jo v eni povedi ali pa jo citirajte

Anketirani učenci so pri pouku slovenščine nedolgo nazaj obravnavali Cankarja in zagotovo so brali vsaj eno njegovo delo. Ali se morda spomnijo kakšne misli, ki jo je Cankar v ta dela vključil?

H6: Menimo, da večina učencev ne pozna nobene Cankarjeve misli.

Preglednica 32: Ali se učenci spomnijo kakšne pomembne misli Ivana Cankarja?

	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
DA	2	0	17	19
NE	18	29	31	78

Iz zgornje preglednice lahko razberemo, da samo 19 učencev pozna vsaj eno misel Ivana Cankarja in od tega je 17 učencev iz OŠ Center NM. 80 % učencev se ne spomni nobene misli. Tako lahko našo hipotezo potrdimo.

OŠ BREŽICE:

Samo dva učenca iz OŠ Brežice sta se spomnila Cankarjeve misli. Napisala sta del epiloga, ki ga je Cankar objavil v Vinjetah in s tem potrdil svoj odmik od realizma. Verjetno so se pri uri pogovarjali o tem epilogu, o Cankarjevem slogu in sta si dva učenca to tudi zapomnila.

K vragu vse teorije! Moje oči niso mrtev aparat; moje oči so pokoren organ moje duše, - moje duše in njene lepote, njenega sočutja, njene ljubezni in njenega sovraštva ... (2)

OŠ SOSTRO LJ:

Nihče se ni spomnil nobene Cankarjeve misli.

OŠ CENTER NM:

17 učencev (35 %) pozna vsaj eno misel našega pisatelja. 1 učenec je navedel del Cankarjevega epiloga v Vinjetah, ostali pa so se spomnili stavkov iz črtice Skodelica kave. Predbidevamo, da so učenci pri pouku to črtico brali in se o njej pogovarjali. V njej je Cankar napisal veliko misli, ki imajo globlji pomen. In učenci so si jih tudi zapomnili.

Če bi bilo srce spovednik — dolga in strašna bi bila spoved! (5)

Srce je pravičen in nezmotljiv sodnik. (5)

Greh je greh, če je storjen enkrat ali tisočkrat. (4)

Srce ni kazenski zakonik. (2)

K vragu vse teorije! Moje oči niso mrtev aparat; moje oči so pokoren organ moje duše, - moje duše in njene lepote, njenega sočutja, njene ljubezni in njenega sovraštva ... (1)

4.3.2.7 Odnos do Cankarja

7. So vam Cankarjeva dela všeč?

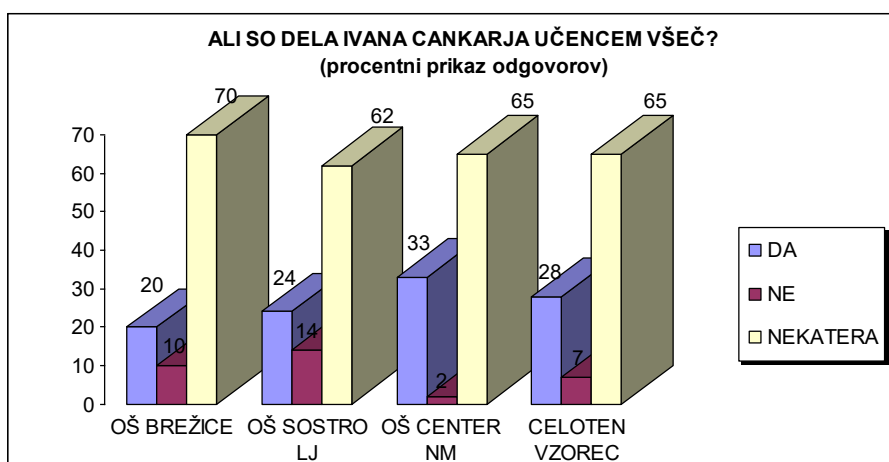
H7: Menimo, da današnji mladini dela Ivana Cankarja niso najbolj všeč.

Preglednica 33: Ali so učencem Cankarjeva dela všeč?

	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
DA	4	7	16	27
NE	2	4	1	7
NEKATERA	14	18	31	63

Samo 7 učencev je na to vprašanje odgovorilo negativno. Pričakovali smo več negativnih odgovorov. 27 učencem so vsa dela Ivana Cankarja všeč. 63 učencem (65 %) pa so všeč nekatera dela Ivana Cankarja. Ti odgovori dokazujejo, da so mladim kljub težji razumljivosti in časovni odmaknjenosti ta besedila všeč (vsaj nekatera). Našo hipotezo, da mladim Cankarjeva dela niso najbolj všeč, lahko vsaj delno ovržemo. Saj vidimo, da so skoraj 2/3 učencem všeč vsaj nekatera dela našega pisatelja (verjetno tista, ki so jih skupaj pri pouku brali in spoznali).

Iz spodnjega grafikona lahko natančneje razberemo procentni prikaz odgovorov, ki kažejo na to, ali so Cankarjeva dela učencem všeč.

Grafikon 10: Procentni prikaz odgovorov, kako so učencem všeč dela Ivana Cankarja

Na vseh šolah je največji delež učencev odgovorilo, da so jim vseč nekatera dela Ivana Cankarja. Samo 7 % vseh anketiranih učencev dela Ivana Cankarja niso vseč. Sicer pa so si deleži odgovorov med posameznimi šolami zelo podobni.

4.3.2.8 Odnos do Cankarja

8. Zakaj? (Odgovorite v eni povedi)

Pri prejšnjem vprašanju so učenci odgovorili, ali so jim Cankarjeva dela vseč ali ne. Mi pa smo želeli, da bi svoje mnenje podkrepili še z utemeljitvijo. Njihove odgovore in pojasnila smo združili v 6 kategorij.

Preglednica 34: Zakaj so učencem dela Ivana Cankarja vseč?

DA	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
So čustvena	/	1	5	6
Slog	/	/	6	6
Zanimive zgodbe	/	4	1	5
Se lepo berejo	1	1	2	4
Opisujejo življenje pisatelja	1	/	2	3
So poučna	2	1	16	3

Med 27 učenci, ki so odgovorili, da so jim Cankarjeva dela vseč, je 22 % tistih, ki so utemeljili svojo odločitev s trditvijo, da so jim dela vseč, ker so čustvena, 22 % pa je vseč tudi njegov slog pisanja. 5 učencem so dela Ivana Cankarja vseč zaradi zanimivih zgodb. Preostali učenci pa so dejali še, da so jim vseč, ker se dela lepo berejo, ker opisujejo življenje pisatelja in ker so poučna.

Največ učencev je odgovorilo, da so jim vseč nekatera dela Ivana Cankarja. Zanimalo nas je, zakaj samo nekatera. Utemeljitev te trditve smo združili v devet kategorij.

Preglednica 35: Zakaj so učencem nekatera dela Ivana Cankarja všeč?

NEKATERA	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Nekatera so vsebinsko nezanimiva / dolgočasna	9	8	11	28
Nekatera so prezahtevna	3	1	8	12
Všeč so mi čustvena dela	/	3	2	5
Nekatera so preveč pesimistična	1	1	3	5
Všeč so mi poučna dela	1	2	/	3
Starinskost mi ni všeč	/	/	3	3
Vseh del ne poznam	/	/	1	1
Brez odgovora	/	3	3	6

Največ učencev (44 %) je utemeljevalo svoj odgovor, da so jim všeč le nekatera dela Ivana Cankarja, s pojasnitvijo, da se jim zdijo nekatera dela vsebinsko nezanimiva oz. dolgočasna. 19 % učencev pa meni, da se jim nekatera dela zdijo prezahtevna in jim niso všeč. 5 učencev je odgovorilo, da so jim všeč le dela, ki so čustveno obarvana in prav tolikim učencem niso všeč dela, ki so preveč pesimistična.

Sedem učencem je utemeljevalo trditev, da jim dela Ivana Cankarja niso všeč. Njihove utemeljitve smo združili v pet kategorij (glej preglednico 36, str. 69). Sedem učencev je priznalo, da jim Cankarjeva dela niso všeč. 4 od njih nam svojo trditev niso znali (ali želeli) pojasniti. Učencem dela niso všeč, ker so nezanimiva, starinska in preveč pesimistična.

Preglednica 36: Zakaj učencem dela Ivana Cankarja niso všeč?

NE	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
So nezanimiva	/	1	/	1
So starinska	/	1	/	1
So preveč pesimistična	/	/	1	1
Ne vem	2	/	/	2
Brez odgovora	/	2	/	2

4.3.2.9 Vpliv pouka književnost na književno kulturo

9. Ali vam je obravnavanje v šoli pomagalo, da Cankarja bolje sprejemate?

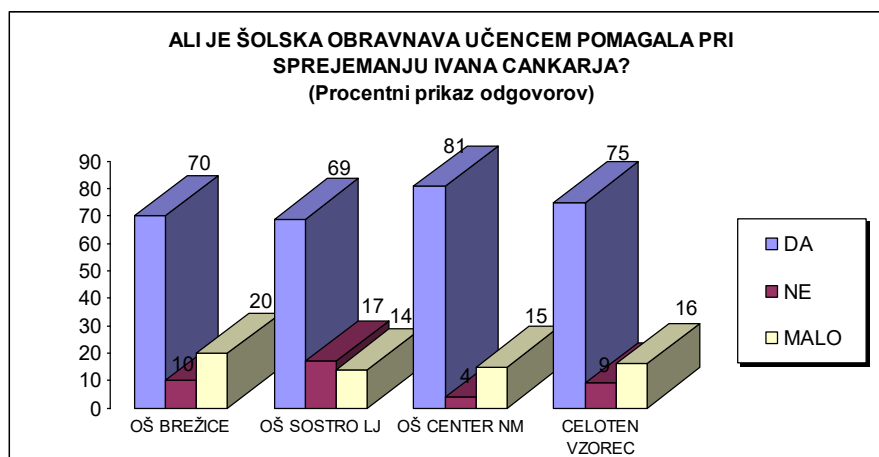
H9: Menimo, da šola pozitivno vpliva na sprejemanje Ivana Cankarja in njegovih del pri večini učencev.

Preglednica 37: Ali je šolska obravnava pomagala, da učenci Cankarja bolje sprejemajo?

	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
DA	14	20	39	73
NE	2	5	2	9
MALO	4	4	7	15

73 učencev (75 %) meni, da jim je šolska obravnava pomagala pri sprejemanju Cankarja in njegovih del. 15 učencev (16 %) se strinja, da jim je bilo šolsko obravnavanje le malo v pomoč. 9 učencev (9 %) pa je mnenja, da jim šolska obravnava ni pomagala pri sprejemanju Ivana Cankarja.

Našo hipotezo lahko potrdimo, saj le 9 % procentov učencev meni, da jim šolsko obravnavanje Cankarja ni pomagalo pri njegovem sprejemanju.

Grafikon 11: Procentni prikaz odgovorov ali je šolska obravnava učencem pomagala pri sprejemanju Ivana Cankarja

Iz procentnega prikaza (grafikon 11) odgovorov se zelo lepo vidi, da je večini učencev šolska obravnava pomagala pri sprejemanju Ivana Cankarja. Največji delež učencev, ki jim šolska obravnava ni bila v pomoč pri sprejemanju pisatelja, pripada OŠ Sostro (17 %), hkrati pa je na tej šoli obravnava pomagala najmanjšemu deležu učencev med anketiranimi osnovnimi šolami. Najbolj v pomoč je bila šolska obravnava učencem iz OŠ Center NM, kjer je kar 81 % anketiranim učencem šolska obravnava pomagala pri boljšem sprejemanju Ivana Cankarja.

4.3.2.10 Vpliv pouka književnost na književno kulturo

Odgovore na prejšnje vprašanje smo želeli podkrepiti z utemeljitvami učencev. Kako je šola učencem pomagala ali pa jih odvrnila od sprejemanja Ivana Cankarja?

10. Na kakšen način vam je pomagalo ali pa vas odvrnilo? (Odgovorite v eni povedi)

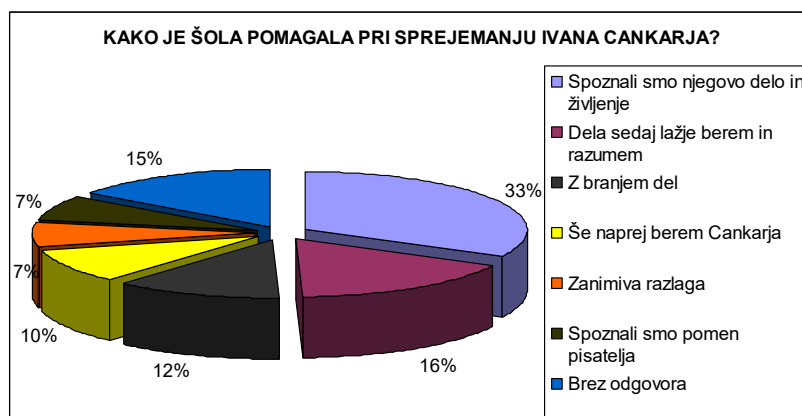
Utemeljitev na trditev, da je šolska obravnava učencem pomagala pri sprejemanju Cankarja, smo razdelili v 7 kategorij (glej preglednico 38, str. 71).

Med 73 učenci, katerim je šolska obravnava pomagala pri boljšem sprejemanju Cankarja, jih je 24 (1/3) odgovorilo, da so spoznali njegovo delo in življenje, kar jim je bilo v veliko pomoč. 16 % jih sedaj lažje razume in bere njegova dela. Delež večje

spodobnosti za branje Cankarjevih del se poveča, če štejemo še kategoriji »z branjem del« in »še naprej berem Cankarja«.

Preglednica 38: Kako je šolska obravnava pomagala pri boljšem sprejemanju Ivana Cankarja?

DA	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Spoznali smo njegovo delo in življenje	7	4	13	24
Dela sedaj lažje berem in razumem	2	4	6	12
Z branjem del	1	2	6	9
Še naprej berem Cankarja	/	4	3	7
Zanimiva razlaga	1	1	3	5
Spoznali smo pomen pisatelja	/	1	4	5
Brez odgovora	3	4	4	11

Grafikon 12: Delež posameznih kategorij utemeljitev, kako je šolska obravnava pomagala pri sprejemanju Ivana Cankarja

15 učencev je menilo, da jim je šola le malo pomagala pri boljšem sprejemanju Ivana Cankarja. Njihove utemeljitve smo združili v šest kategorij.

Preglednica 39: Kako je šolska obravnava malo pomagala pri boljšem sprejemanju Ivana Cankarja?

MALO	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Spoznali smo njegovo delo in življenje	2	2	1	5
Z branjem del	/	/	2	2
Spoznali smo pomen pisatelja	1	/	1	2
Dela sedaj lažje berem in razumem	1	/	1	2
Zanimiva razlaga	/	/	1	1
Brez odgovora	/	2	1	3

5 učencev je menilo, da jim je šola nekoliko pripomogla k boljšemu sprejemanju Ivana Cankarja s tem, ker so spoznali njegovo življenje in delo. 2 učenca sta menila, da jima je pri sprejemanju Cankarja pomagalo šolsko branje. 2 učenca sta pri pouku spoznala pomen pisatelja in to ju je spodbudilo, da pisatelja tudi sedaj boljše sprejemata. 2 učencema je bila šolska obravnava v pomoč in sedaj lažje bereta in razumeta Cankarjeva dela. 1 učencu pa je bila zanimiva šolska razlaga učiteljice, ki ga je vzpodbudila k sprejemanju našega pisatelja.

Devetim učencem pa šola in pouk književnosti nista pomagala pri boljšem sprejemanju Ivana Cankarja (glej preglednica 40, str. 73). Učenci menijo, da so bili primorani brati (2 učenca), da so dela prezahtevna (2 učenca), da so dela že prej poznali (1 učenec) in da jih starinski jezik ni pritegnil (1 učenec).

Preglednica 40: Zakaj šolska obravnava ni pomagala pri boljšem sprejemanju Ivana Cankarja?

NE	OŠ BREŽICE	OŠ SOSTRO LJ	OŠ CENTER NM	CELOTEN VZOREC
Bili smo primorani brati	/	1	1	2
Dela so prezahtevna	2	/	/	2
Dela sem že poznal	/	/	1	1
Starinski jezik		1	/	1
Brez odgovora	/	3	/	3

5 UGOTOVITVE IN DIDAKTIČNE SUGESTIJE

5.1 UGOTOVITVE

Rezultati prve pole ankete so bili zadovoljivi. Nekoliko boljši rezultat smo pričakovali le pri povzemanju Cankarjeve povedi oz. njenega razumevanja in pri določanju vrha besedila. Sicer pa so med anketiranimi učenci vsi prepoznali avtorja danega odlomka in samo eden med njimi je ta odlomek narobe naslovil. Tak rezultat smo tudi pričakovali, saj so učenci pri pouku ta odlomek brali nedolgo nazaj. Tudi pri vrednotenju in doživljanju književnih oseb so bili učenci dokaj enotni in so pravilno ugotavljali, da je Peter skromen, požrtvovalen in dobrosrčen, medtem ko je njegov prijatelj Mihče bahat, nesramen in razvajen. Njihova utemeljevanja posameznih lastnosti pa so se med sabo močno razlikovala, kar kaže na to, da so učenci besedilo razumeli, da pa so podatke v okviru danih možnosti različno vrednotili, kar je lastnost literarnega branja. Nekoliko nepričakovan rezultat smo dobili pri razumevanju Cankarjeve metaforike. Pri povzemanju dane povedi iz odlomka besedila se je izkazalo, da samo 9 učencev pravilno razume poved in jo zna umestiti v celoten kontekst. Ob dejstvu, da je samo 9 % anketirancev dojelo, da je pisatelj z idiličnim opisovanjem narave in ljudi želel nakazati veselo počutje Petra, se nekoliko zamislimo. Morda pa so stavčne strukture, metaforika in besedje Ivana Cankarja za naše

devetošolce le prezahtevne. Tudi pri določevanju vrha ni šlo povsem brez težav. 18 učencev na to vprašanje sploh ni podalo odgovorov, 20 jih je za vrh obkrožilo povsem napačne dele besedila (uvodne oz. zaključne), 59 učencev (61 % anketiranih) pa je vrh le pravilno obkrožilo. Približno toliko učencev je tudi dokaj logično razlagalo, da jim vrh pomeni nek glavni, najbolj napet dogodek, kjer besedilo doživi največjo napetost. Dobro pa so si učenci zapomnili, da besedilo Bobi uvrščamo med literarno vrsto, ki jo imenujemo črtica. 93 % anketiranih učencev je na to vprašanje odgovorilo pravilno.

V prvem delu druge pole so učenci pokazali svoje znanje iz literarne teorije in literarne zgodovine. Pri prepoznavanju Cankarjevih sodobnikov so bili dokaj uspešni, medtem ko so bili pri prepoznavanju Cankarjevih del nekoliko manj uspešni. Predvsem jim je bilo manj poznano delo Sošolec Tone. Pri faktografskih vprašanjih o Ivanu Cankarju (letnica rojstva in smrti, kraj rojstva in smrti, literarno obdobje, v katerem je deloval) smo predvidevali, da bi učenci znali imeti manjše težave in naša hipoteza se je uresničila. Še najmanj težav so imeli učenci s poimenovanjem literarnega obdobja, kjer so skoraj v večini pravilno odgovorili, da je Cankar deloval v obdobju moderne. Največ težav pa jim je povzročalo vprašanje o letnici rojstva. Samo 70 % anketiranih učencev je pravilno odgovorilo, da se je Cankar rodil leta 1876. Drugi del druge pole, ki se je ukvarjal z vprašanji povezanimi s sprejemanjem Cankarja in odnosom do njegovega dela, pa nam je dal rezultate, ki so govorili o književni kulturi in razvitosti le-te med učenci. Na naše presenečenje je kar 89 učencev mnenja, da je Cankarja potrebna poznati, razlogi za to, pa so bili zelo raznoliki (pomemben slovenski pisatelj, ima kvalitetna dela, pomemben predstavnik moderne, veliko prispeval k slovenskemu slovstvu ...). Kot smo ugotavljali, bi bilo takšno razmišljanje lahko bolj rezultat pouka kakor pa spontane recepcije. Pri vprašanju o poznavanju katere izmed Cankarjevih misli, smo dobili zelo malo odgovorov. 78 učencev ne pozna nobene misli. 16 učencev je navedlo različne misli iz črtice Skodelica kave, 3 učenci pa misel iz epiloga, ki ga je Cankar objavil v Vinjetah. Pozitivno smo bili presenečeni tudi pri odgovorih o Cankarjevih delih. Samo 7 učencev je napisalo, da jim Cankarjeva dela niso všeč, 65 % anketiranih je napisalo, da so jim všeč nekatera dela (verjetno tista, ki so jih brali pri pouku), 27 učencem pa so njegova dela všeč. Spodbudni so tudi odgovori, ki kažejo na to, da šola pripomore k boljšemu sprejemanju Cankarjevih del.

Če povzamemo odgovore anketnih pol, lahko zaključimo, da so imeli učenci največ težav pri povzemanju Cankarjeve povedi. Kje tiči težava? Morda v prezahtevni

konstrukciji Cankarjevih besedil ali pa pri preveč površinskem branju in nepovezovanju povedi s celotnim kontekstom. Menim, da se učenci niso dovolj poglobili v branje in so bili odgovori na to vprašanje večinoma površni. Malo število odgovorov smo dobili tudi pri zapisovanju Cankarjeve misli. Kljub temu, da večina učencev meni, da je Cankarja potrebno poznati, se jih je le 20 % spomnilo ene od Cankarjevih misli. Rezultat pokaže na šibko književno kulturo, kadar gre za zahtevnejše branje. Vzrokov za to je lahko več. Morda pa učenci le niso tako navdušeni nad Cankarjem in njegovimi deli, kot so to hoteli dokazati. Sicer pa je odgovor na to dilemo morda tudi v šolski obravnavi, ki je učencem podala osnovno idejo črtice in osnovne podatke o pisatelju, v globlji nivo znanja pa se ni podala. Glede na to, da so učenci prepričani, da bi Cankarja morali poznati in da so jim njegova dela všeč, bi pri njegovi obravnavi morali nekoliko več narediti tudi v smeri književne kulture.

5.2 DIDAKTIČNE SUGESTIJE

Cankar je po mnenju literarnih strokovnjakov še vedno zelo aktualen. Njegova aktualnost se kaže v številnih delih. Če se le poglobimo v njegove tekste, bomo iz njih izpeljali ideje, ki se nas dotikajo tudi danes, čeprav 92 let po njegovi smrti. Nekatere Cankarjeve teme in ideje, o katerih govori Janko Kos v svojem prispevku Aktualnost Ivana Cankarja za 21. stoletje, da so še danes aktualne, so za naše devetošolce še nekoliko pretežke (npr. politične ideje, teme o umetnosti). Pa vendar, z nekoliko iznajdljivosti lahko marsikaj poenostavimo in jim поблиže predstavimo Cankarja ne samo kot pisca pesimističnih besedil, ampak tudi kot pisatelja o temah, ki so aktualne še danes. Če preletimo priročnik Ivan Cankar.doc, lahko vidimo, da nam želi sporočiti, naj učencem Cankarja predstavimo na živahen in preprost način. Vnesimo v naše ure tudi kanček igrivosti. S predstavitvijo aktualnosti (povezovanjem Cankarjeve ideje v njegovem in današnjem času) in igrivimi vložki bomo učencem prav tako lahko povedali, da je Cankar bil in je še vedno velika ikona slovenske literature. Iz anket je razvidno, da si učenci Cankarja želijo spoznavati. Zato je na nas, da se jim s Cankarjem približamo s prave strani – sodobno in izvirno.

S pomočjo sodobnih priročnikov in informacijsko-komunikacijske tehnologije lahko učne ure sodobno obarvamo. Poleg resnih tem, s katerimi se je Cankar veliko ukvarjal, ponudimo učencem tudi zabavnejše plati pisateljevega ustvarjanja. Saj si tega

učenci večinoma zelo želijo. Poiščimo odlomke, ki bodo pri otrocih vzbudili večje zanimanje za pisatelja. Če samo pogledamo v črtice *Moje življenje*, jih bomo že nekaj našli (»Jedna jedelj – pomaranča in jedna jedelj – pomaranča sta dve jedelj – pomaranči!«). Morda bi bilo dobro, če bi kakšno delo Ivana Cankarja primerjali s sodobnim besedilom katerega izmed sodobnih avtorjev. Tako bi v obravnavo vključili prvine sodobnosti in klasike. Zakaj ne bi bili pri učnih urah tudi izvorni?

Za zaključek dodajam tudi pripravo – kot model obravnave alternativnega besedila, ki pokaže otrokovo doživljanje šole, kritiko tedanjih pedagoških pristopov, ki lahko bralce zelo pritegne.

PRIMER UČNE PRIPRAVE:

Datum: december 2010 (2 uri)

Razred: 9. razred

Učna tema: Slovenska moderna

Učna enota: Ivan Cankar, Moje življenje

Didaktična prognoza: Besedilo je primerno za učence 9. razredov, saj se tako ob skorajšnjem odhodu iz osnovnošolskih klopi ob izbranem besedilu spominjajo tudi svojih prvih šolskih dni. Nekoliko težav jim utegne povzročati jezik, starinske besede in stavčne strukture. Težave bomo olajšali s pomočjo slovarja, z motivacijo, prepričljivim branjem, s pogovorom, v katerem se bodo vživljali v glavno osebo ...

Operativni cilji:

Funkcionalni cilji:

branje:

- učenci doživljajo, prepoznavajo in razumejo značilnosti črtice
- poiščejo temo in idejo besedila
- razumejo zgodbo pripovednega besedila (zaporedje dogodkov)

govorjenje:

- učenci upovedujejo literarnoestetsko doživetje
- vrednotijo ravnanje književne osebe
- opisujejo književne osebe
- govorno utemeljujejo motive za ravnanje književne osebe
- učenci opisujejo lastnosti črtice;
- govorno razčlenjujejo značilnosti notranje zgradbe (književne osebe, književni čas, književni prostor, dogajanje, zgodba);

pisanje:

- učenci razvijajo recepcijsko sposobnost tako, da pišejo poustvarjalna besedila

Izobraževalni cilji:

Učenci poznajo, uporabljajo in znajo opisati naslednje strokovno izrazje:

- notranja zgradba;
- književna oseba;
- književni čas, prostor;
- dogajanje;
- črtica.

Vzgojni cilji:

Učenci spoznavajo literaturo slovenskega kanona in o svojem branju razmišljajo in razpravljajo.

Učne oblike:

- frontalna,
- individualna,
- skupinska.

Metode poučevanja:

- razlaga
- pogovor,
- delo z besedilom
- pisanje.

Učna sredstva:

- druga črtica iz cikla *Moje življenje*, tabelska slika.

Strokovni viri:

- Janko Kos: *Književnost. Učbenik literarne zgodovine in teorije*. Maribor: Obzorja, 1994.
- Boža Krakar Vogel: *Poglavja iz didaktike književnosti*. Ljubljana: DZS, 2004.
- Ivan Cankar: *Moje življenje*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1978.
- *Ivan Cankar.doc : za domišljijo in domače branje*. Ljubljana: Rokus, 2004.

DEJAVNOSTI UČITELJA	DEJAVNOSTI UČENCEV
<p>1. UVODNA MOTIVACIJA:</p> <p>- Se spominjate prvega šolskega dne, prve učiteljice, sošolcev? Kako je bilo? Se radi spominjate trenutkov, ko ste prvič prestopili prag šole?</p> <p>- Se vam je že kdaj zgodila krivica?</p> <p>- Ali se vam je kdaj zgodila krivica tudi v šoli?</p> <p>- Primerjajte šolo danes in šolo, v katero so hodili vaši stari starši?</p> <p>2. NAPOVED BESEDILA IN UMESTITEV:</p> <p>Učencem povem, da se bomo danes pogovarjali o Cankarjevi črtici iz sklopa črtic <i>Moje življenje</i> (Črtica II). Povprašam jih, kaj pričakujejo pod tem naslovom.</p> <p>Povem jim, da se je Ivan Cankar v svojih delih velikokrat dotaknil svojega mladostnega življenja in dogodkov iz tistih časov. Tako je tudi v črticah <i>Moje življenje</i> (med ostalimi) opisoval dogodke iz mladih dni.</p> <p>V besedilu, ki ga bomo brali, nam predstavi svoj prvi šolski</p>	<p>Povedo svoje prve šolske občutke, dogodke ..</p> <p>Pripovedujejo o krivicah, ki so se jim zgodile.</p> <p>Skušajo primerjati šolo danes in nekoč (red, strogost, kaznovanja, učitelji ...)</p> <p>Odgovorijo.</p>

<p>dan in svojo učiteljico ter se opre na krivice, ki so se mu dogajale v šoli.</p> <p>3. INTERPRETATIVNO BRANJE:</p> <p>Učence prosim, da prisluhnejo mojemu branju.</p> <p>Po branju jim dam nekaj časa, da še enkrat preletijo tekst.</p> <p>4. PREMOR PO BRANJU IN IZRAŽANJE DOŽIVETIJ:</p> <p>Izražanje doživetij:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Učence povprašam, o čem odlomek govori in ali jim je odlomek všeč, katera čustva so jih prevevala med branjem. - Kaj si mislijo o junaku (o pripovedovalcu)? - Ali poznate dela s podobno tematiko? <p>5. RAZČLENJEVANJE BESEDILA:</p> <p>Z razčlenbo besedila dosežem, da učenci razumejo odlomek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Se pogovorimo o manj znanih besedah (pipec, ročnik, krona, duri ...) – za pomoč jim prinesem SSKJ - Vprašam jih, koliko oseb nastopa, ali so poleg zgodbe pomembna tudi razpoloženja, s čimer izpeljejo lastnosti črtice. - Nato si povem formalne lastnosti črtice. <p>Prosim jih, da povzamejo glavne podatke, ki jih izvemo iz odlomka in jih zapisujem v obliki miselnega vzorca na tablo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Na kratko obnovite zgodbo!</u> - <u>Kako pripovedovalec doživlja šolo?</u> - <u>Kaj se mu je pripetilo na poti v šolo? (slabo znamenje)</u>	<p>Poslušajo.</p> <p>Povedo, kako so črtico doživeli, jo razumeli ...</p> <p>Povedo, katerih besed ne razumejo.</p> <p>Opisujejo črtico.</p> <p>Zapišejo v zvezek.</p> <p>Obnavljajo tako, da po vrsti pove vsak en stavek zgodbe.</p>
--	--

- Je bilo njegovo prvo srečanje s šolo pozitivna ali negativna izkušnja? Kaj pomeni pripovedovalcu izraz enajsta šola?

Kakšen odnos pa ima do nje?

- Zakaj ga je učiteljica kaznovala že drugi dan pouka? Kaj se je pripovedovalcu zdelo pri učiteljici smešno oz. žaljivo?

Kakšen pa se je pripovedovalcu zdel učiteljin govor (jezik)?

- Zakaj je menil, da se mu dogaja krivica, ko ga je učiteljica postavila v kot?

- Z opisom katerega dogodka iz svojega poznejšega življenja je opisal, kako krivica prizadene človeka?

- Kdaj se mu je zopet zgodila v šoli krivica?

6. SINTEZA IN VREDNOTENJE:

V skupinah se lotijo naslednjih vprašanj (vsaka skupina eno vprašanje – nato sledi poročanje):

- Opiši glavno osebo!

- S pomočjo besedila opiši, kakšna je bila šola v času pisateljevega šolanja (šola, učitelji, ravnatelj, učenci).

Primerjaj jo z današnjo šolo.

- Opazujte jezik besedila. Kakšen se vam zdi? Odločitev utemeljite s primeri. Se razlikuje od jezika današnjih piscev?

- Poglobi se v odnos nadučitelja (ravnatelja) do pripovedovalca. Kako je takšen odnos vplival na mladega učenca?

Gremo v knjižnico in poiščemo čim več knjig, ki jih je napisal Ivan Cankar, pokažem njegove knjige, ki so že zelo stare in noveješe ponatise njegovih del.

Nato poiščemo knjige, v katerih najdemo podatke o Cankarju, o moderni in o črtici (leksikoni, literarni

Odgovarjajo na vprašanja in skupaj oblikujemo miselni vzorec na tablo, ki si ga izpišejo v zvezek.

Opisujejo glavno osebo.

Opisujejo razlike med šolo nekoč in danes.

Starinske besede, besedni red, metaforika ...

Krivica ...

Učenci so v knjižnici aktivni in iščejo vse, kar je povezano z Ivanom Cankarjem.

<p>priročniki ...). Knjige, ki se nam zdijo najbolj primerne (v katerih najdemo za nas najbolj zanimive podatke) vzamemo s sabo in odidemo nazaj v razred.</p> <p>S pomočjo računalnika poiščemo slike pisatelja in njegovih del ter podatke o moderni, črtici in o pisatelju.</p> <p>Poiščemo tudi pojave, ki se v našem okolju imenujejo po Cankarju (ilice, kulturni dom, pevski zbor ...)</p> <p>Predlagam jim naj še doma obišejo spletne strani, kjer si lahko o pisatelju preberejo veliko zanimivosti, na nekaterih straneh pa lahko njegova dela tudi berejo:</p> <p>http://cgi.omnibus.se/beseda (besedila)</p> <p>http://sl.wikisource.org/wiki (besedila)</p> <p>http://projekti.svarog.org/cankar (o Cankarju)</p> <p>7. NOVE NALOGE:</p> <p>Izberejo si eno od nalog in jo zapišejo v zvezek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Črtico skupina učencev uprizori.</i> - <i>Premisli, kakšne so tvoje najljubše knjige, kaj pričakuješ od literarnega dela. S tega zornega kota se ozri na Cankarjeva besedila. Napiši spis, izberi med naslovoma Zakaj mi je Ivan Cankar všeč ali Zakaj Cankarja ne maram brati.</i> - <i>Kaj bi v svoj dnevnik zapisal kot pripovedovalec o svojem prvem šolskem dnevu?</i> - <i>Poskusi napisati črtico o največji krivici, ki si jo doživel.</i>	<p>V zvezku oblikujejo miselni vzorec o Ivanu Cankarju.</p> <p>Vanj vključijo vse zanimive in pomembne podatke, ki smo jih našli na internetu, v knjižnici in berilu.</p> <p>Tako širijo bralno in književno kulturo ter splošno razgledanost.</p> <p>Poročajo o najdbah.</p> <p>V zvezek napišejo eno od ustvarjalnih nalog.</p>
---	---

6 SKLEP

Cankarjevo mesto v slovenskem šolstvu je dokaj zanimivo vprašanje. Nekateri menijo, da je obravnavanje njegovih del nepotrebno in prezahtevno, spet drugi pa so mnenja, da Cankar v osnovni šoli mora obstati. Cankar je pomemben člen v zgodovini slovenske besede in je temelj sodobni literaturi. Glede na to, da je učni načrt iz leta 1984 Cankarja vključeval v vse razrede šolanja, danes pa je vključen le v 9. razred, sem mnenja, da bi se moralo nadaljnje reduciranje enega izmed naših največjih pisateljev iz učnih načrtov za osnovno šolo končati. Devetošolci že imajo neko znanje iz literarne teorije in so do neke mere usposobljeni za literarno branje tudi nekoliko težjih besedil. Zato menim, da je prav, da se učenci s Cankarjem seznanijo, spoznajo njegov pomen za Slovence in preberejo vsaj eno njegovo delo. To nikakor ne bi smelo škodovati bralni motivaciji mladih. Črtica Bobi je po mojem mnenju dokaj primerno in še vedno zanimivo delo tudi za današnje generacije. V času velikih socialnih razlik, ki jih lahko občutijo tudi učenci, je še toliko bolj pomembno, da se o tem spregovori in pogovori. In zakaj ne bi potekal pogovor ravno ob Cankarjevem besedilu?

Učenci se nad obravnavanjem Cankarja in njegovih del ne pritožujejo. Iz njihovih odgovorov bi lahko sklenili le to, da si pri njegovi obravnavi želijo predvsem bolj veselih in optimističnih besedil. Sicer pa se pomena Cankarja zavedajo in menijo, da je prav, da ga berejo tudi v šoli.

7 VIRI IN LITERATURA

BLAŽIČ, Milena et al., 2007a: *Svet iz besed 8 : berilo za 8. razred devetletne osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett.

BLAŽIČ, Milena et al., 2007b: *Svet iz besed 9: berilo za 9. razred devetletne osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett.

BLAŽIČ, Milena et al., 2008: *Svet iz besed 7 : berilo za 7. razred osnovne šole*. Ljubljana: Rokus Klett.

CANKAR.doc : za domišljjsko potovanje in domače branje : [izbor odlomkov iz del Ivana Cankarja], 2004. Ljubljana: Rokus.

CIRMAN, Majda et al., 2005: *Z roko v roki : berilo za deveti razred devetletne osnovne šole*. Ljubljana: DZS.

CIRMAN, Majda et al., 2007: *Spletaj niti domišljije : berilo za 8. razred devetletne osnovne šole*. Ljubljana: DZS.

CIRMAN, Majda et al., 2009: *Ta knjiga je zate : berilo 7*. Ljubljana: DZS.

CUNTA, Miljana, 2010: Mednarodni simpozij o Ivanu Cankarju. V: *Sodobnost*, letn. 74, št. 10, str. 1236.

GOLOB, Berta et al., 2007: *Sreča se mi v pesmi smeje : berilo 7 za sedmi razred osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

HONZAK, Mojca et al., 2006: *Dober dan, življenje : berilo 8 za osmi razred osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

HONZAK, Mojca et al., 2008: *Skrivno življenje besed : berilo 9 za deveti razred osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

KOCIJAN, Gregor in Šimenc, Stanko, 1994: *V nove zarje : slovensko berilo za osmi razred osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

KOCIJAN, Gregor in Šimenc, Stanko, 1995a: *O domovina, ti si kakor zdravje : slovensko berilo za šesti razred osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

KOCIJAN, Gregor in Šimenc, Stanko, 1995b: *Pozdravljeno, zeleno drevo : slovensko berilo za peti razred osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

KOCIJAN, Gregor in Šimenc, Stanko, 1995c: *Vezi med ljudmi : slovensko berilo za sedmi razred osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

KOS, Janko, 2010: Aktualnost Ivana Cankarja za 21. stoletje. V: *Sodobnost*, letn. 74, št. 9, str. 1083–1093.

KÖSTLER, Erwin, 2010: Cankar med moderno in avantgardo. V: *Sodobnost*, letn. 74, št. 10, str. 1263–1269.

KRAKAR Vogel, Boža, 2000/2001: Obravnavanje literarne klasike v sodobni šoli – na primeru Prešerna. V: *JiS*, letn. 46, št. 4, str. 125–136.

KRAKAR Vogel, Boža, 2004: *Poglavja iz didaktike književnosti*. Ljubljana: DZS.

KRAKAR Vogel, Boža, 2008: *Nekatere posebnosti poučevanja starejše književnosti. Slovenščina med kulturami : Slovenski slavistični kongres, Celovec 2008*, str. 79–91.

PROGRAM življenja in dela osnovne šole. 2. zvezek, 1984. Ljubljana: Zavod SR Slovenije za šolstvo.

ŠEPETAVC, Anton, 2004: *Pa saj je že Cankar vse sam povedal. Cankar. doc : za domišljjsko potovanje in domače branje : [izbor odlomkov iz del Ivana Cankarja]*. Ljubljana: Rokus, str. 167–196.

ŠOLSKI album slovenskih književnikov, 2007. Ljubljana: Mladinska knjiga.

UČNI načrt : program osnovnošolskega izobraževanja. Slovenščina, 2005. Ljubljana:
Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo.

---

8 PRILOGE

PRILOGA A: ANKETNA POLA 1

Šola _____

Pozorno preberite priloženo besedilo in odgovorite na spodnja vprašanja:

1. Napišite naslov in avtorja naslednjega besedila:

Naslov _____

Avtor _____

2. Katere od naštetih lastnosti pripisujete Petru, katere Mihčetu? (obkrožite)

Peter:

- skromen
- bahat
- požrtvovalen
- nesramen
- razvajen
- dobrosrčen

Mihče:

- skromen
- bahat
- požrtvovalen
- nesramen
- razvajen
- dobrosrčen

Eno od lastnosti (enega in drugega) utemeljite s povzetkom v eni povedi ali s citatom iz besedila:

Lastnost Petra: _____ Utemeljitev: _____

Lastnost Mihčeta: _____ Utemeljitev: _____

3. Avtor je zelo natančno opisoval Petrovo razpoloženje na poti k Mihčetu in potem domov. Prevedite naslednjo poved v običajen jezik:

– Nebo, visoko razpeto, s tenkimi belimi oblaki kakor z jablanovim cvetjem posuto; ljudje, glasni in veseli, prazniško oblečeni, sami svatje; in vriskajoče petje zvonov.

Prevod povedi: _____

---

4. Na priloženem listu z besedilom obkrožite tisti del besedila, ki vam pomeni vrh. Nato v eni povedi utemeljite vašo odločitev.

Utemeljitev: _____

---

5. Pripoved Bobi je kratka, izpoveduje avtorjeva čustva in v njej nastopa malo oseb. Kako imenujemo takšno literarno vrsto? (Podčrtajte)

Basen

Roman

Črtica

Povest

Petra je zbudilo glasno zvonjenje; potrkavalo in zvonilo je od fare in od podružnic, ves zrak, od neba do zemlje, je bil kakor ena sama vesela, vse sladkosti oznanjujoča pesem.

Ozrl se je – svetel dan je že bil. Urno je vstal, oblekel se je ter si nato mukoma obuval stare Mihčetove škornje, ki so ga boleli, ker je hodil ob delavnikih bos. Nato je popil kavo, gorko sivkasto vodo, ter pojedel svoj delež soržičnega kruha, ki je bil tisto jutro manjši nego druge dni.

»Saj se boš še najedel, ne bo ti sile danes!« se je nasmehnila mati.

»Ne bo mi sile!« se je nasmehnil Peter. »Kar po maši pojdem tja!«

»Pa robec vzemi s seboj, da boš zavil!« je rekla mati.

Peter je spravil v žep velik pisan robec.

»Nikar ne jej preveč, Peter!« je prosila najmlajša sestra, ki je komaj šele izpregovorila. »Ne jej preveč, da bo kaj ostalo!«

Peter se je smejal in je bil ves vesel.

»Največji bob prinesem tebi, Francka, in še s cukrom bo potresen!«

»Pa kmalu pridi, ne mudi se brez potrebe!« je zaklicala mati še na pragu za njim.

Šel je v cerkev s tako lahkimi koraki, kakor da bi ne nosil nerodnih čevljev. Vse je bilo lepše in bolj nedeljsko nego kdaj poprej – nebo, visoko razpeto, s tenkimi belimi oblaki kakor z jablanovim cvetjem posuto; ljudje, glasni in veseli, prazniško oblečeni, sami svatje; in vriskajoče petje zvonov.

Kasno je prišel; cerkev je bila že natlačena, in kakor je bil droban in gibek, se je s težavo preril pred oltar, da bi videl Mihčeta; ugleдал ga je na drugi strani, skoro že med belimi dekleti; tik pred oltarjem je stal, gosposko je bil oblečen, svetli kodri so bili počesani kakor za prvo sveto obhajilo in obraz sam, rdeč in nežen, je bil kakor dekliški. Peter je gledal nanj z velikimi svetlimi očmi. Takrat in do konca maše je bilo njegovo srce čisto in vse polno ljubezni.

Po maši je stal Peter v gneči pred cerkvijo, da bi videl Mihčeta.

»Morda poreče: Pojdi z menoj, da boš kosil pri nas! In šel bi z njim, gosposkim, po cesarski cesti, med ljudmi ...«

Mihče je prišel z očetom in teto iz zakristije. Voz je čakal, sedli so in prah se je vzdignil za njimi.

Ljudje so se razšli in porazgubili, cesta je bila že prazna, ko se je Peter napotil. Iz hiš je prijetno dišalo po gorkih bobih, šele iz ponve zajetih, in po mastnem rumenem cvrtju; celo vilice in nože je slišal in vesele glasove. Mudilo se mu je in vendar ni hitel; noge same niso hotele – nenadoma so bile vse težke in nerodne, zboleli so ga tesni čevlji. In zaželelo se mu je, da bi že rajši bil tam, da bi že sedel za mizo in da bi ne bilo te dolge, bele, vroče ceste.

Ko je ugleдал hišo, belo in visoko, je postal ter pomislil. Hiša se mu je zdela nenadoma vsa gosposka, tuja, kakor izprašujoča: »Kaj pa bi ti v paradizu, berač, sin beračev?«

In je ukrenil:

»Ne pojdem v vežo pri velikih vratih, ne spodobilo bi se danes, ko je tak praznik in je tam veliko ljudi; preko vrta pojdem, pa pri malih durih!«

Šel je na vrt; pa tudi vrt, znanec in tovariš njegov, se mu je zdel ves mrk in neprijazen; temno je gledalo drevje nanj in ga ni pozdravljalo.

»Kaj pa bi ti, berač, beračev sin, na tem gosposkem vrtu?«

Po ozkih stopnicah je šel, stopil je v vežo pri tistih durih, kjer prihajajo posli, popotniki in berači.

Iz kuhinje je sladko šumelo in dišalo; lonci so ropotali, ponve so zvenketale, urni, drobni koraki so hiteli, duri so se odpirale in zapirale. Peter je stal in ni vedel kam. Bilo mu je, kakor da je stopil v popolnoma tujo hišo – odkril bi se v veži ter molil očenaš za vbogajme.

Sram ga je bilo.

Duri so se urno odprle, v vežo je stopila gospa sama, vsa rdeča in potna, belo pečico na glavi, bel predpasnik prevezan

»Kaj pa ti, Peter,« je rekla, šumela je mimo, druge duri so se odprle in zaprle.

»Samo da me je videla!« se je razveselil Peter. »Povedala bo in bo vse storila; čakal bom, saj ni treba, da bi bil prvi na vrsti!«

In je čakal.

Prišla je iz kuhinje dekla s skledami in krožniki in se je vrnila; prišla je iz kleti hišna s steklenicami in se je vrnila; Peter se je stisnil k zidu, da bi nikomur ne bil napoti, in je čakal.

»Kosijo, pokosili bodo!« ga je izpreletelo. »Sam bi moral povedati Mihčetu, pa kako bi mu povedal, ko je tam?«

Stopil je bliže, da bi ga videli iz izbe, če bi hišna odprla duri.

»Kakor berač,« je pomislil, »ki stoji v krčmi pred durmi, kadar je svatba in ga nejevoljni odrivajo pijani svatje!«

Nič ni bil lačen, še do rumenih bobov mu je bilo komaj. Srce pa mu je bilo težko, tiščalo ga je k tlom.

Spomnil se je Francke, male Francke, ki je šele dobro izpregovorila.

»Ne jej preveč, Peter, ne jej preveč, da bo kaj ostalo!«

Spomnil se je matere.

»Vzemi robec, Peter, da boš zavil!«

In cerkve se je spomnil, Mihčetovega dekleškega obraza.

»Glej, pozabil je name, pozabil je na berača, sina beračevega!«

»Kaj pa stojiš tukaj in muliš?« je zaklicala hišna, ker je bil stopil preblizu duri.

Sam Bog je hotel, da je bil stopil preblizu. Takrat ga je ugledal Mihče, ki je sedel za mizo, pod vratom bel prtič, ves obraz svetel, ustnice omaščene od pečenke in bobov ... Takrat, Bog se usmili, sem ga ugledal, ko je stal v veži, majhen in plah, v zakrpani obleki in nerodnih tesnih čevljih, oči velike in bleščeče – in velik robec v žepu, zdaj se mi zdi, da sem natanko vedel o tistem velikem pisanem robcu, ki je bil za bobne in špehovko pripravljen. V roki sem držal velik, še gorak, s cukrom potresen bob, zamahnil sem in sem ga zalučil proti durim. Videl sem natanko, še nočoj vidim, da je letel tik mimo Petrovega lica, da se ga je najbrž narahlo dotaknil ter se nato zakotalil po veži. In hišna je zaprla duri.

Tako je bilo.

Jaz sem se smejal in vsi so se smejali ter so rekli, da sem razposajen ...

Peter je stal in strmel. Nato je šel počasi, s težkimi nogami in sklonjenim hrbtom preko veže, pobral je bob, nikamor ni več pogledal in ni več čakal. Na vrt je stopil, stopil je na cesto, nameril se je v klanec.

»Ne jej preveč, Peter, da bo kaj ostalo!«

»Vzemi robec, Peter, da boš zavil!«

»Največji bob prinesem tebi, Francka, in s cukrom bo potresen!«

Pod klanec je postal, hudo je bil truden.

»Ne pojdem domov ... v gozd pojdem... pa zmerom dalje, dokler ne pridem do Ljubljane. Tam so drugačni ljudje, visoke hiše so tam, tudi škof je tam ... In kadar bi imel vsega zadosti, bi se povrnil velik gospod in bi rekel: Tako se je zgodilo, pa sem šel, da vam prinesem bobov polno skledo in celo špehovko!«

Krenil je v senožet, tam pa je legel v travo, ker je bil truden; v travo je skrtil obraz in je zajokal. Tiha senožet ga je slišala in slišal sem ga jaz ... nočoj, ko so prvokrat zapeli zvonovi ...

Ne v gozd ni šel in ne v Ljubljano; obrisal si je solze, da bi jih ljudje ne videli, in se je vnil v klanec.

Na pragu je stala mati.

»Kako je bilo, Peter? Kaj nisi nič prinesel?«

Na prag je prišla Francka.

»Kaj nisi nič prinesel, Peter?«

Peter se je nasmehnil.

»Kakor sem rekel, Francka, tako sem storil. Prinesel sem ti največji bob, še s cukrom je potresen!«

Dal ji je bob, blagodišec, rumen, s cukrom potresen.

»Jedel sem, mati, in pil; vzeti pa nisem mogel, veliko gospode je bilo tam!«

»Res bi se ne spodobilo!« je rekla mati. »Samo da si jedel in pil! ... Oče je prinesel pečenke od Stržinarjevih, pa te nismo čakali!«

Peter je stopil v izbo. Na mizi so bili še krožniki in na očetovem je ležala lepa mastna kost.

Sedel je na posteljo, roke je uprl ob kolena, glava mu je klonila globoko in mrzel pot mu je prilil na čelo. Lačen je bil.

Odlomek

PRILOGA B: ANKETNA POLA 2

Šola _____

1. Podčrtajte imena Cankarjevih sodobnikov (avtorje, ki so živeli in ustvarjali v istem času kot Ivan Cankar)

Josip Jurčič

France Prešeren

Oton Župančič

Primož Trubar

Josip Murn

Dragotin Kette

2. Katere od naštetih del je napisal Ivan Cankar? (Podčrtajte)

Hlapci

Visoška kronika

Sošolec Tone

Martin Krpan

Na peči

Povodni mož

3. Ivan Cankar se je rodil leta _____ v kraju _____, umrl leta _____ v kraju _____. Pripada literarnemu obdobju, ki se v slovenski književnosti imenuje _____.

4. Menite, da je Cankarjeva dela potrebno poznati?

Da

Ne

5. Utemeljite zgornji odgovor v eni ali dveh povedih: _____

6. Se spomite kakšne pomembne Cankarjeve misli – povzemite jo v eni povedi ali pa jo citirajte: _____

7. So vam Cankarjeva dela všeč?

Da

Ne

Nekatera

8. Zakaj? (Odgovorite v eni povedi)

9. Ali vam je obravnavanje v šoli pomagalo, da Cankarja bolj sprejemate?

Da

Ne

Malo

10. Na kakšen način vam je pomagalo ali pa vas odvrnilo? (Odgovorite v eni povedi)

IZJAVA

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo.

Anja Zevnik